

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2013. Jelen fordítás nem köti a Bíróságot. További információért lásd a teljes szerzői jogi tájékoztatást a dokumentum végén.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

NAGYKAMARA

SEJDIĆ ÉS FINCI v. BOSZNIA-HERCEGOVINA ÜGY

(Kérelem sz.: 27996/06 és 34836/06)

ÍTÉLET

STRASBOURG

2009. DECEMBER 22.

Ez az ítélet jogerős, de szövege a szerkesztés során még változhat.

Az Sejdić és Finci v. Bosznia-Hercegovina ügyben

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a következő összetételű Nagykamarában ülésezve:

Jean-Paul Costa, *Elnök*,
Christos Rozakis,
Nicolas Bratza,
Peer Lorenzen,
Françoise Tulkens,
Josep Casadevall,
Giovanni Bonello,
Lech Garlicki,
Khanlar Hajiyeu,
Ljiljana Mijović,
Egbert Myjer,
David Thór Björgvinsson,
George Nicolaou,
Luis López Guerra,
Ledi Bianku,
Ann Power,
Mihai Poalelungi, *bírák*,

és Vincent Berger, *jogtanácsos*,

zárt tárgyalást tartva 2009. június 3-án és november 25-én,
a következő ítéletet hozza, amelyet a fenti napon fogadtak el:

ELJÁRÁS

1. Az ügy eredetileg két Bosznia-Hercegovina-i állampolgár, Dervo Sejdić úr és Jakob Finci úr (továbbiakban: kérelmezők) az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok Védelméről Szóló Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 34. Cikke alapján Bosznia-Hercegovina ellen, külön-külön 2006. július 3-án és augusztus 18-án benyújtott kérelmén (a kérelmek számai: 27996/06 és 34836/06) alapszik.

2. A kérelmezők sérelmezték, hogy roma valamint zsidó származásukból kifolyólag nem indulhatnak jelöltként sem a Felsőház, sem pedig Bosznia-Hercegovina Elnöksége tagjainak megválasztásánál. Hivatkoztak az Egyezmény 3., 13. és 14. cikkére, az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkére, továbbá a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkére.

3. A kérelmek a Bíróság Negyedik Szekciójához kerültek (Eljárási Szabályzat, 52. cikk 1. bekezdése értelmében). 2008. március 11-én a Szekció egyik Kamarája a kérelmekről értesítette a Kormányt. Az Egyezmény 29. Cikkének 3. pontja értelmében a kérelmek elfogadhatóságának és érdemének egy időben történő vizsgálatáról is

döntött. 2009. február 10-én a – Nicolas Bratza, Lech Garlicki, Giovanni Bonello, Ljiljana Mijović, David Thór Björgvinsson, Ledi Bianku and Mihai Poalelungi, továbbá Fatoş Aracı, Szekció Helyettes Titkára összetételű – Kamara lemondott hatásköréről a Nagykamara javára, és ezt egyik fél sem kifogásolta (az Egyezmény 30. Cikke és az Eljárási Szabályzat 72. cikke alapján). A Nagykamara összetétele az Egyezmény 27. Cikkének 2. és 3. §-a, továbbá a Szabályzat 24. cikke alapján került meghatározásra.

3. A felek írásbeli észrevételeket tettek az elfogadhatóság vonatkozásában és az ügy érdemében is. Mint harmadik fél beavatkozó észrevételeket nyújtott be a Velencei Bizottság, az AIRE (Egyéni Jogok Tanácsadó) Központ és az Open Society Justice Initiative, akik írásos észrevételeket nyújtottak be (az Egyezmény 36. cikkének 2. bekezdése és a Szabályzat 44. pontjának 2. bekezdése alapján).

4. 2009. június 3-án nyilvános tárgyalásra került sor Strasbourgban, a Human Rights Buildingben (a Szabályzat 54. pontjának 3. bekezdése alapján). A Bíróság előtt megjelentek:

(a) *a Kormány részéről*

Z. IBRAHIMOVIĆ asszony

B. SKALONJIĆ asszony

F. TURČINOVIĆ úr

Helyettes Képviselő,

Társ-Képviselő,

Tanácsadó;

(b) *a kérelmezők részéről*

F. J. LEON DIAZ úr

S. P. ROSENBERG asszony

C. BALDWIN úr

Jogtanácsos.

A Bíróság meghallgatta Ibrahimović asszonyt, Leon Diaz urat, Rosenberg asszonyt és Baldwin urat. A második kérelmező szintén jelen volt a tárgyaláson.

A TÉNYEK

I. AZ ÜGY KÖRÜLMÉNYEI

A. A jelen ügyben releváns háttér

5. Bosznia-Hercegovina Alkotmánya (továbbiakban „Alkotmány” vagy „az Állam Alkotmánya”, amennyiben szükséges elhatárolni az egyes

Entitások Alkotmányától) az 1995. november 21-én Daytonban elfogadott és 1995. december 14-én Párizsban aláírt Általános Keretmegállapodás a Békéért Bosznia-Hercegovinában („a Daytoni Békemegállapodás”) melléklete. Tekintettel arra, hogy egy békeszerződés része, az Alkotmány megalkotásának és elfogadásának folyamata nem tartalmazza azon eljárási elemeket, amelyek annak demokratikus legitimációját eredményeznék. Olyan egyedi alkotmány esetét képezi, amely soha nem lett hivatalosan kihirdetve az érintett állam hivatalos nyelvén, hanem egy idegen nyelven, angolul került elfogadásra és kihirdetésre. Az Alkotmány megerősíti Bosznia-Hercegovina Államként való létezésének jogi folytonosságát, míg a belső szerkezetét módosítja. Az Alkotmánnyal összefüggésben Bosznia-Hercegovina két Entitásból áll: a Bosznia-Hercegovina-i Föderációból és a Republika Srpska-ból. A Daytoni Békemegállapodás elmulasztotta rendezni a belső határvonalakat Brčko közelében, de a felek választott bírósági eljárás keretében megegyeztek ebben a kérdésben (Daytoni Békemegállapodás 2. Mellékletének V. cikke). Egy 1999. március 5-én kelt választottbírósági döntés értelmében a Brčko Körzet az Állam kizárólagos fennhatósága alá került.

6. Az Alkotmány Preambulumában a bosnyákok, a horvátok és a szerbek „államalkotó népként” kerülnek megnevezésre. Állami szinten a hatáskörelosztás úgy került kialakításra, hogy lehetetlen legyen elfogadni bármely „államalkotó nép” akaratával ellentétes döntést, beleértve az „alapvető érdek vétót”, az Entitási vétót, a két kamarás rendszert (Felsőház, amely öt bosnyák és azonos számú horvát, a Bosznia-Hercegovina-i Föderációból érkező képviselőből, továbbá öt, a Republika Srpska-ból érkező szerb képviselőből áll), továbbá a három tagú kollektív Elnökséget, amelynek tagjai egy bosnyák és egy horvát tag a Bosznia-Hercegovina-i Föderációból és egy szerb tag a Republika Srpska-ból. (További részletekért lásd a 12. és 22. bekezdés lentebb)

B. A jelen ügy

7. A kérelmezők 1956-ban és 1943-ban születtek. Mindketten kiemelkedő közjogi pozíciókat töltöttek és töltenek be. Sejdić úr jelenleg az OSCE Bosznia-Hercegovina-i Missziójának Roma Megfigyelője, korábban tagja volt Bosznia-Hercegovina Roma Tanácsának (a helyi roma közösség legmagasabb szintű képviselő-testülete) illetve a Roma Tanácsadó Bizottságnak (egy egyesített testület a helyi roma közösség és az érintett minisztériumok képviselőiből). Finci úr jelenleg Bosznia-Hercegovina svájci nagykövete, korábban olyan pozíciókat töltött be, mint Bosznia-Hercegovina Vallások Közötti Tanácsának elnöke, továbbá az Állami Civil Szolgálati Hivatal vezetője.

8. A kérelmezők magukat roma és zsidó származásúnak vallják. Abból eredően, hogy nem vallják magukat egyik „államalkotó néphez” tartozónak

sem, nem indulhatnak jelöltként sem a Felsőház (az Állami Parlament második kamarája) sem az Elnökség (kollektív Államfői Testület) tagjainak megválasztásakor. Finci úr erre nézve 2007. január 3-án hivatalos megerősítést is kapott.

II. RELEVÁNS NEMZETKÖZI ÉS NEMZETI JOG ÉS GYAKORLAT

A. Daytoni Békemegállapodás

9. Az 1995. november 21-én a Wright-Patterson Légitámaszponton, Dayton közelében (Egyesült Államok) parafált és 1995. december 14-én Párizsban (Franciaország) aláírt Daytoni Békemegállapodás egy 44 hónapos, megszakításokkal tűzdelt, a Volt Jugoszlávia Nemzetközi Konferencia és a Kapcsolat Csoport részvételével zajló tárgyalássorozat tetőpontja volt.

A megállapodás az utóbbi napon lépett hatályba és 12 Mellékletet tartalmaz.

1. 4. Melléklet (*Bosznia-Hercegovina Alkotmánya*)

10. Az Alkotmány különbséget tesz „államalkotó nép” (azon személyek, akik bosnyáknak¹, horvátnak vagy szerbnek vallják magukat) és „mások” (etnikai kisebbségek és azon személyek, akik nem vallják magukat egyik fent meghatározott csoport tagjának sem beházasodás, vegyes szülői háttér vagy egyéb okból kifolyólag) között. A volt Jugoszláviában egy személy etnikai hovatartozása kizárólag a személy döntésén múlt, önbevallás alapján. Így nem kerültek meghatározásra olyan objektív kritériumok, mint egy bizonyos nyelv ismerete, vagy meghatározott valláshoz való kötődés. Nem fogalmaztak meg feltételt továbbá az etnikai csoport többi tagja általi elfogadásra nézve sem. Az Alkotmány nem tartalmaz intézkedést az egyén etnikai hovatartozásának meghatározására: úgy tűnik tehát, hogy elfogadták azt a nézetet, mely szerint a tradicionális önbevallás a továbbiakban is megfelelő.

11. Csak a magukat az „államalkotó néphez” tartozónak valló személyek jogosultak indulni a Felsőház (az Állami Parlament második kamarája) és az Elnökség (a kollektív Államfői Testület) tagjainak megválasztásán. Az Alkotmány releváns rendelkezései a következők:

¹ A bosnyákokat az 1992-95-ös háborúig muszlimként ismerték. A bosnyák terminus (*Bošnjaci*) nem összekeverendő a boszniai (*Bosanci*) terminussal, amelyet általában Bosznia-Hercegovina állampolgárait használnak tekintet nélkül az etnikai származásukra.

IV. cikk

“A Parlamenti Közgyűlésnek két kamarája van: a Felsőház és a Képviselőház.

1. **Felsőház.** A felsőház 15 küldöttből áll, kétharmaduk a Föderációból (köztük öt horvát és öt bosnyák), egyharmaduk a Republika Srpska-ból (öt szerb).

a. A Föderációból a horvát és a bosnyák küldötteket külön-külön választják a Föderáció Felsőházának horvát és bosnyák küldöttei. A Republika Srpska küldötteit a Szerb Köztársaság Nemzetgyűlése választja¹.

b. A Felsőház 9 tagja határozatképesnek minősül, amennyiben legalább három bosnyák, három horvát és három szerb küldött jelen van.

2. **Képviselőház.** A Képviselőház 42 tagból áll, kétharmaduk a Föderáció területéről, egyharmaduk a Republika Srpska területéről megválasztva.

a. A Képviselőház tagjait közvetlenül választja a saját Entitásuk azon választási eljárási szabály alapján, amelyet a Parlamenti Közgyűlés fogad el. Az első választás az Általános Keretmegállapodás 3. Melléklete alapján zajlik le.

b. A Képviselőház az összes választott képviselőjének többségével határozatképesnek minősül.

3. Eljárások.

a. Mindegyik kamara összehívásra kerül Szarajevóban legkésőbb 30 nappal a kiválasztását vagy megválasztását követően.

b. Mindegyik kamara többségi szavazással elfogadja a belső szabályzatát és tagjai közül megválaszt egy szerbet, egy bosnyákot és egy horvátot, mint elnököt és elnökhelyetteseket, a megválasztott személyek között rotálva az elnöki pozíciót.

c. Minden jogszabálynak bírnia kell mindkét kamara jóváhagyását.

d. Mindkét kamara bármely döntést a jelenlévők többségének szavazatával hoz meg. A Küldötteknek és a Tagoknak minden tőlük telhetőt meg kell tenniük, hogy a többségben minden Entitásból érkező Küldöttek vagy Tagok egyharmadának szavazata benne legyen. Ha egy többségi döntés nem foglalja magában minden Entitásból érkező Küldöttek és Tagok egyharmadának szavazatát, az Elnök és az Elnökhelyettesek megbízottként a szavazást követő három napon belül megkísérlik elnyerni a beleegyezést. Ha ezen eljárás sikertelen, a döntéseket a jelenlévők szavazatának többségével hozzák, megjegyezve, hogy a kisebbségi szavazatok között egyik Entitásból érkező Küldöttek vagy Tagok szavazatainak aránya sem haladhatja meg a kétharmadot.

e. A Parlamenti Közgyűlés által előterjesztett határozat kapcsán az 1 (a) bekezdésben meghatározott módon megválasztott bosnyák, horvát vagy szerb

¹ A Bosznia-Hercegovina-i Föderáció Felsőházának tagjait a kantoni parlamentek jelölik (a Bosznia-Hercegovina-i Föderáció 10 kantonból áll.) A kantoni parlamentek tagjait közvetlenül választják.

SEJDIĆ ÉS FINCI v. BOSZNIA-HERZEGOVINA ÍTÉLET

Küldöttek többsége elegendő annak kimondására, hogy a határozat a bosnyák, horvát vagy szerb nép alapvető érdekeit sérti. Az ilyen határozat Képviselőház általi elfogadásra való felterjesztése a jelenlevő bosnyák, horvát és szerb Küldöttek többségének szavazatával lehetséges.

f. Ha a bosnyák, horvát vagy szerb többség az (e) bekezdésre hivatkozással ellenzi a javaslatot, a Képviselőház Elnöke azonnal kezdeményezi a három, bosnyák, horvát és szerb küldöttek által megválasztott tagból álló Együttes Bizottság felállítását a kérdés megoldására. Ha a Bizottság nem jár sikerrel öt napon belül, a kérdés az Alkotmánybírósághoz kerül továbbításra, amely sürgősségi eljárás keretében eljárási szempontból megvizsgálja azt.

g. A Képviselőházat feloszlathatja az Elnökség, illetve a Ház kimondhatja saját feloszlását, amennyiben a többség által elfogadott döntés a Ház legalább két, a bosnyák, a horvát vagy a szerb Küldöttek csoportjának támogatását bírja. Az Alkotmány hatályba lépését követő első választásokon megválasztott Képviselőház nem oszlatható fel.

h. A Parlamenti Közgyűlés döntései nem lépnek hatályba kihirdetés előtt.

i. Mindkét kamara nyilvánosságra hozza tárgyalásait, kivéve a szabályzataikban szereplők szerinti kivételes körülmények fennállása esetén, és üléseik nyilvánosak.

j. A Küldöttek és a Tagok nem tartoznak sem büntetőjogi, sem polgári jogi felelősséggel a Parlamenti Közgyűlésben a megbízatásukkal összefüggésben kifejtett tevékenységükért.

4. Hatáskörök. A Parlamenti Közgyűlés felelős a következőkért:

a. Szükség esetén törvényt alkot az Elnökség döntéseinek vagy a jelen Alkotmány alapján a Közgyűlés felelősségébe tartozó kérdések végrehajtására.

b. Dönt Bosznia-Hercegovina intézményeinek működtetésére és Bosznia-Hercegovina nemzetközi kötelezettségeinek teljesítésére fordítható források és jövedelmek mértékéről.

c. Elfogadja Bosznia-Hercegovina intézményeinek költségvetését.

d. Dönt az egyezmények ratifikálásának jóváhagyásáról.

e. Dönt bármely más, a feladatának ellátáshoz szükséges kérdésben, illetve olyan kérdésben, amelyet az Entitások kölcsönös egyezménye alapján elé utalnak.”

V. Cikk

“Bosznia-Hercegovina Elnöksége három Tagból áll: egy bosnyák és egy horvát Tagból, mindkettőt a Föderáció területén közvetlenül választják meg, és egy szerb Tagból, akit a Republika Srpska területén választanak meg.

1. A választás és a megbízás időtartama.

a. Az Elnökség Tagjait mindegyik Entitásban közvetlenül választják (mindegyik szavazó az Elnökség egy Tagjára szavaz) a Parlamenti Közgyűlés által elfogadott választási törvény alapján. Az első választást a Keretmegállapodás 4. Mellékletével összhangban kell megtartani. Az Elnökségben megüresedő helyet az érintett Entitásból kell betölteni a Parlamenti Közgyűlés által megalkotandó törvény alapján.

b. Az első választáson megválasztott Elnökség Tagjainak megbízatása két évre szól; az ezt követően megválasztott Tagokat négy évre választják. A Tagok egy alkalommal újraválaszthatók, ezt követően pedig négy évvel később választhatók újra.

2. Az eljárások.

a. Az Elnökség maga állapítja meg eljárási szabályait, amelynek megfelelő tájékoztatást kell nyújtania az Elnökség minden üléséről.

b. Az Elnökség Tagjai maguk közül választanak Elnököt. Az Elnökség első megbízatása során az Elnök az lesz, aki a legtöbb szavazatot kapja. Ezt követően az Elnök kiválasztásának módját, mely rotáción vagy más módon történhet, a Parlamenti Közgyűlés a IV. Cikk 3. bekezdése alapján határozza meg.

c. Az Elnökség törekszik arra, hogy az Elnökségi Határozatok (i. e. az V. Cikk 3. § (a)-(e) alapján felmerülő ügyekben) konszenzussal szülessenek. Ezeket a döntéseket azonban, a (d) bekezdésre figyelemmel, alább, két Tag is meghozhatja, ha a konszenzus megteremtésére irányuló minden erőfeszítés kudarcot vallott.

d. A kisebbségi álláspontot képviselő Elnökségi Tag az Elnökség Határozatát károsnak deklarálhatja annak az Entitásnak az alapvető érdeke szempontjából, amelyben őt megválasztották, feltéve ha ezt a Határozatát elfogadását követő három napon belül megteszi. Egy ilyen Határozatot haladéktalanul a Republika Srpska Nemzeti Gyűlése elé kell utalni, ha a deklarációt az erről a területről érkező Tag tette; a Föderáció Felsőházának Küldöttei elé kell utalni, ha a deklarációt a bosnyák Tag tette; vagy ennek a testületnek a horvát Küldöttei elé kell utalni, ha a deklarációt a horvát Tag tette. Ha az említett szervek az átiratot követő tíz napon belül kétharmados többséggel megerősítik a deklarációt, a megtámadott Elnökségi Határozat nem lép hatályba.

3. Hatáskörök. Az Elnökség hatáskörébe tartozik:

a. Bosznia-Hercegovina külpolitikájának irányítása.

b. Bosznia-Hercegovina nagyköveteinek és más nemzetközi képviselőinek kinevezése, melyeknek nem több mint kétharmada származhat a Föderáció területéről.

c. Bosznia-Hercegovina képviselete nemzetközi és európai szervezetek és intézetek előtt, és a taggá válás kezdeményezése olyan szervezeteknél és intézeteknél, amelyeknek Bosznia-Hercegovina nem tagja.

d. Bosznia-Hercegovina szerződéseinek megtárgyalása, felmondása, és – a Parlamenti Közgyűlés beleegyezésével – ratifikálása.

e. a Parlamenti Közgyűlés döntéseinek végrehajtása.

f. a Miniszterek Tanácsa ajánlása alapján javaslat tételle és költségvetésre a Parlamenti Közgyűlés számára.

g. kérelem esetén, de legalább évenként jelentés tételle a Parlamenti Közgyűlés számára az Elnökség költségeiről.

h. együttműködés nemzetközi és nemkormányzati szervezetekkel Bosznia-Hercegovinában.

i. a Parlamenti Közgyűlés felhatalmazásán alapuló vagy az Entitások egyetértésével történő, a feladatai ellátásához szükséges más funkciók ellátása.”

12. A jelen ügyben támadott alkotmányos rendelkezések nem szerepeltek a Közös Alapelvekben, amelyek a későbbi Daytoni Békemegállapodásban szereplő elvek alapvetését jelentették (lásd az 1995. szeptember 26-i, a További Közös Alapelvek 6.1 és 6.2 pontjait). A jelentések szerint a nemzetközi közvetítők vonakodva, a konfliktusban érintett egyes felek oldaláról érkező határozott igény miatt fogadták el ezeket a pontokat a későbbi szakaszban (lásd Nystuen¹, *Achieving Peace or Protecting Human Rights: Conflicts between Norms Regarding Ethnic Discrimination in the Dayton Peace Agreement*, Martinus Nijhoff Publishers, 2005, p. 192, és O’Brien², *The Dayton Agreement in Bosnia: Durable Cease-Fire, Permanent Negotiation*, in: Zartman és Kremenjuk (szerk.), *Peace versus Justice: Negotiating Forward- and Backward-Looking Outcomes*, Rowman & Littlefield Publishers, 2005, p. 105).

13. A nemzetközi közvetítők, akik teljesen tisztában voltak azzal, hogy ezek a pontok nagy valószínűség szerint összeütközésbe kerülnek az emberi jogokkal, úgy gondolták, hogy különösen fontos az Alkotmányt egy dinamikus eszközzé tenni, és gondoskodni kell esetleges fokozatos megszüntetéséről. Ezért iktatták be az Alkotmány II. cikkének 2 §-t (lásd Nystuen, fentebb idézve, p. 100). Ez a következőképpen rendelkezik:

“Az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságokról Védelméről szóló Egyezményben és annak Kiegészítő Jegyzőkönyveiben szereplő jogok és szabadságok közvetlenül hatályosak Bosznia-Hercegovinában. Ezek elsőbbséget élveznek más törvényekkel szemben.”

¹ Nystuen asszony Bildt úr (az Európai Unió Volt Jugoszláviáról szóló Nemzetközi Konferenciájának Társelnöke, az Európai Unió delegációjának vezetője a Kapcsolat Csoportban) jogi tanácsadójaként részt vett a daytoni tárgyalásokon és az azt megelőző alkotmányos egyeztetéseken. Ezt követően 1997-ig továbbra is Bildt úr jogi tanácsadójaként dolgozott, aki ekkor Bosznia-Hercegovina Főképviselője volt.

² O’Brien úr a Kapcsolat Csoport jogászaként részt vet a daytoni tárgyalásokon.

Míg Bosznia-Hercegovina Alkotmánybírósága U 5/04 számú (2006. március 31.) és U 13/05 számú (2006. május 26.) határozataiban megállapította, hogy az Európai Emberi Jogi Egyezmény nem élvez elsőbbséget az Alkotmánnyal szemben, addig az AP 2678/06 számú (2006. szeptember 29.) határozatában ettől eltérő következtetésre jutott. Utóbbi határozatában egy diszkriminációt érintő panaszt vizsgált, amelyben a kérelmező származása miatt nem tudott indulni az elnökségi választáson (bosnyákként a Republika Srpska-ban), és érdemben elutasította azt. A többségi vélemény vonatkozó része a következő (a fordítást az Alkotmánybíróság végezte):

“18. A kérelmezők érvelése szerint jogaik sérültek, tekintettel arra, hogy Bosznia-Hercegovina Alkotmányának II. Cikke 2. §-a szerint az Emberi Jogok és Alapvető Szabadságokról Védelméről szóló Egyezményben és annak Kiegészítő Jegyzőkönyveiben szereplő jogok és szabadságok közvetlenül hatályosak Bosznia-Hercegovinában. Ezek elsőbbséget élveznek más törvényekkel szemben. Ezért véleményük szerint Ilijaz Pilav tagjelöltségét Bosznia-Hercegovina Elnökségébe kizárólag nemzeti/etnikai származása alapján utasították el, amely szerintük megsérti az Egyezmény 12. Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. Cikkét, amely biztosítja, hogy minden, törvényben szereplő jog érvényesülését megkülönböztetéstől mentesen kell biztosítani, és a közhatalom egyetlen képviselője sem diszkriminálhat semmilyen alapon, ideértve a nemzeti/etnikai származást.

...

22. Vitathatatlan, hogy Bosznia-Hercegovina Alkotmánya V. Cikkének, illetve 2001-es Választási Törvényének előírásai megszorító jellegűek abban a tekintetben, hogy korlátozzák a Republika Srpska területén élő bosnyák és horvát, valamint a Bosznia-Hercegovina-i Föderáció területén élő szerb állampolgároknak a Bosznia-Hercegovina Elnökségébe való tagjelöltségét. Ugyanakkor az előírások célja az, hogy az államalkotó népek helyzetét erősítse annak érdekében, hogy az Elnökséget e három államalkotó nép képviselői alkossák. Tekintettel a jelenlegi bosznia-hercegovinai helyzetre, az Alkotmány és a 2001-es Választási Törvény korlátozásai, melyek a kérelmezők jogai vonatkozásában megszorítóak olyan módon, hogy más – közvetlenül a Republika Srpska területéről közvetlenül megválasztott –, szerb tagjelöltekkel összehasonlítva őket eltérő bánásmódban részesíti, indokoltak jelen pillanatban, mivel ezen bánásmódnak ésszerű indoka van. Ezért, figyelemmel Bosznia-Hercegovina jelenlegi helyzetére és alkotmányos berendezkedése különleges jellegére, továbbá a jelenlegi alkotmányos és törvényi előírásokra, a Bosznia-Hercegovina-i bíróság és a Központi Választási Bizottság támadott határozatai nem sértették meg a kérelmezőknek az Európai Egyezmény 12. Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. Cikkében foglalt jogait, illetve a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 25. Cikkét, mert az említett határozatok nem önkényesek, és törvényen alapulnak. Ez azt jelenti, hogy legitim célt szolgálnak, hogy ésszerűen indokoltak és nem jelentenek túlzott terhet a kérelmezőkre nézve, mivel a kérelmezők jogainak korlátozása arányos a tágabb közösség érdekeivel, tehát a kivívott béke megőrzésével, a párbeszéd folytatásával, következképp azoknak a feltételeknek a megteremtésével, amelyek alapján módosítani lehet Bosznia-Hercegovina Alkotmányát és a 2001-es Választási Törvényt.”

14. Az Alkotmány módosításaival kapcsolatban a X. cikk így rendelkezik:

“1. Módosítási eljárás. Ezt az Alkotmányt a Parlamenti Közgyűlés határozatával lehet módosítani, a Képviselőház jelenlévő és szavazatot leadó tagjainak kétharmados többségű támogatásával.

2. Emberi Jogok és Alapvető Szabadságok. Ezen Alkotmány egyetlen módosítása sem törölheti el vagy csökkentheti az Alkotmány II. Cikkében szereplő jogokat és szabadságokat, vagy ezt a bekezdést.”

A Parlamenti Közgyűlés a fenti eljárás alapján 2009. március 26-án első alkalommal módosította sikeresen az Alkotmányt. A módosítás a Brčko Körzet státuszát érintette.

2. 10 Melléklet (Megállapodás a Polgári Végrehajtásról)

15. A Polgári Végrehajtásról szóló Megállapodás a Főképviseelő, Bosznia-Hercegovina nemzetközi tisztviselőjének a mandátumát határozza meg, amelyet az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsa jóváhagyásával azon államok informális csoportja hozta létre az ENSZ Alapokmánya VII. Fejezete alapján (lásd ENSZ Biztonsági Tanács Határozat 1031, 1995. december 15.), akik aktívan részt vettek a békefolyamatban (elnevezése: Béke Végrehajtási Tanács).

16. Közismert, hogy a Főképviseelő hatásköre széleskörű (lásd *Berić és társai v. Bosznia-Hercegovina* (hat.), nos. 36357/04 *et al.*, ECHR 2007-XII). Számos alkalommal rendes törvényeket hozott, és módosította az Entitások Alkotmányait (ezek az Államalkotmánnyal ellentétben nem részei a Daytoni Békemegállapodásnak). Ugyanakkor nem teljesen egyértelmű, hogy a Főképviseelő hatásköre kiterjed-e az Államalkotmányra is. A Daytoni Békemegállapodás nem rendelkezik erről a kérdéssel, de egy gépelési hibával kapcsolatos epizód nemleges válasza utal. A Daytoni Békemegállapodás hatályba lépése után több hónappal néhány nemzetközi jogász, aki jelen volt a daytoni tárgyalásokon, felismerte, hogy az V. cikk 2. § (c) pontjában szereplő utalás helytelen (az utalás a III. cikk 1. § (a)-(e) pontja helyett helyesen az V. cikk 3. § (a)-(e) pontja). 1996 novemberében Bildt úr Főképviseelő levelet írt az Egyesült Államok külügyminiszterének, Christopher úrnak, és azt javasolta, hogy a Daytoni Békemegállapodás 10. Mellékletére hivatkozva javítsák ki a hibát. Christopher úr álláspontja szerint Bildt úr hatásköre a 10. Melléklet alapján nem terjedt ki az Államalkotmány módosítására (levélváltásuk szövegét lásd Nystuen, fentebb idézve, pp. 80-81). Nem sokkal később a hibát formai határozathozatal nélkül kijavították: a Főképviseelő egyszerűen tájékoztatta erről Bosznia-Hercegovina Elnökségét, és közzé tette az Államalkotmány kijavított változatát. A jelen ügy szempontjából annak van jelentősége, hogy a Főképviseelők hivatalos álláspontja azóta változatlanul az, hogy az Államalkotmány nem tartozik hatáskörükbe. Lord Ashdown

Főképviselőnek a Velencei Bizottság előtt tartott beszéde megerősíti ezt (lásd a Velencei Bizottság 60. Plenáris Ülésének Jelentését, CDL-PV(2004)003, 2004. november 3. p. 18). A beszéd vonatkozó része a következő:

“Amennyiben Bosznia-Hercegovina EU- és NATO-tag kíván lenni, nem kevesebbre van szükség, mint egy teljesen működőképes államra. Bosznia-Hercegovina politikai vezetői kezdik felismerni, hogy választás előtt állnak: vagy fenntartják a jelenlegi alkotmányt és viselik ennek gazdasági, társadalmi és politikai következményeit, vagy végrehajtják a szükséges alkotmányos változtatásokat, amelyekkel Bosznia-Hercegovina az Európai Unió stabil, működő és virágzó országa lehet.

Nem hiszem, hogy Bosznia-Hercegovina népei elfogadnák, hogy biztonságuk és jólétük útjába álljon alkotmányuk.

Ugyanakkor mi nem tudjuk elmozdítani ezt az akadályt.

A Béke Végrehajtási Tanács és az egymást követő Főképviselők, ideértve engem is, következetes álláspontja szerint, feltéve, hogy a Felek figyelemmel vannak Daytonra – és itt marad egy kérdőjel a Republika Srpska Hágával való együttműködésével kapcsolatban, akkor Bosznia-Hercegovina Alkotmánya csak Bosznia-Hercegovina Parlamenti Közgyűlésének vonatkozó eljárásában módosítható, a nemzetközi közösség által nem. Másként fogalmazva, feltéve, hogy Daytont betartják, a Főképviselő hatásköre Dayton szövegénél kezdődik, és ott is ér véget, és az Alkotmány bármilyen annak megfelelő módosítása Bosznia-Hercegovina népeinek és választott képviselőinek mérlegelésén múlik.”

B. 2001-es Választási Törvény

17. A 2001-es Választási Törvény (melyet Bosznia-Hercegovina Hivatalos Közlönyében tettek közzé: no. 23/01, 2001. szeptember 19., módosításai pedig: no. 7/02, 2002. április 10., 9/02, 2002. május 3., 20/02, 2002. augusztus 3., 25/02, 2002. szeptember 10., 4/04, 2004. március 3., 20/04, 2004. május 17., 25/05, 2005. április 26., 52/05, 2005. augusztus 2., 65/05, 2005. szeptember 20., 77/05, 2005. november 7., 11/06, 2006. február 20., 24/06, 2006. április 3., 32/07, 2007. április 30., 33/08, 2008. április 22. és 37/08, 2008. május 7.) 2001. szeptember 27-én lépett hatályba. A Törvény vonatkozó részei:

1.4. szakasz, 1. §

“Bosznia-Hercegovina minden 18. életévét betöltött állampolgára e törvény alapján választó és választható.”

4.8. szakasz

“A választásokon való induláshoz a független jelöltnek be kell nyújtania részvételi jelentkezését a Központi Választási Bizottsághoz, amelynek legalább tartalmaznia kell:

SEJDIĆ ÉS FINCI v. BOSZNIA-HERZEGOVINA ÍTÉLET

1. ezeröttszáz (1500) nyilvántartásba vett szavazótól származó aláírást, mellyel a Bosznia-Hercegovina Elnökségébe tagként történő megválasztást támogatják, ...”

4.19. szakasz, 5 -7. §

“A jelöltlistának tartalmaznia kell minden listán szereplő jelölt kereszt- és vezetéknévét, személyi azonosító számukat (JMBG szám), állandó lakóhelyüket, annak kinyilvánítását, hogy mely “államalkotó néphez” vagy a “mások” csoportjába tartozik, érvényes személyi igazolványszámot és az igazolvány kiállításának helyét, továbbá a politikai párt elnökének aláírását vagy a koalícióban szereplő politikai pártok elnökeinek aláírását. A listához csatolni kell minden jelölt jelöltséget elfogadó nyilatkozatát, amelyben e törvény 1.10 szakaszának 1. § (4) bekezdésében szereplő kizáró okok hiányáról nyilatkozik, és bemutatja a 15.7. szakasz szerinti vagyoni helyzetét. A nyilatkozatokat és állításokat megfelelően igazolni kell.

A valamely “államalkotó néphez” vagy a “mások” csoportjához tartozás fentebb említett nyilatkozatát arra a célra lehet felhasználni, hogy egy megválasztott vagy kinevezett megbízás betöltésének jogát gyakorolhassák, amelyhez erre a nyilatkozatra abban a választási fordulóban, amelyre tekintettel a listát benyújtották, szükség van.

A jelöltnek jogában áll megtagadni a nyilatkozatot az “államalkotó néphez” vagy a “mások” csoportjához tartozásról. Ugyanakkor a nyilatkozat megtagadása akadályát képezi minden olyan választott vagy kinevezett pozíció betöltésének, amelyhez ilyen nyilatkozatra szükség van.”

8.1. szakasz

“Bosznia-Hercegovina Elnökségének azon tagjai, akiket – egy bosnyák és egy horvát személyt – a Bosznia-Hercegovina-i Föderáció területén közvetlenül választanak meg, a Bosznia-Hercegovina-i Föderáció területén nyilvántartásba vett szavazók választanak meg. A Bosznia-Hercegovina területén nyilvántartásba vett választó vagy egy bosnyák vagy egy horvát elnökségi tagra szavazhat, mindkettőre nem. Bosnyák és horvát tagnak választják meg azt, akire az államalkotó nép jelöltjei közül az államalkotó nép szavazói a legnagyobb számban szavaztak.

Bosznia-Hercegovina Elnöksége tagjainak megbízása 4 (négy) évre szól.”

9.12a szakasz

“A Bosznia-Hercegovina-i Föderáció horvát és bosnyák képviselőit egy horvát és egy bosnyák jelölőgyűlésen, illetve a Bosznia-Hercegovina-i Föderáció Felsőházának jelölőgyűlésén választják meg Bosznia-Hercegovina Felsőházába.

A Bosznia-Hercegovina-i Felsőház képviselői képviselőket választanak saját államalkotó népük tagjai közül.

A Bosznia-Hercegovina-i Föderáció Felsőháza szerb képviselői és a “másokat” képviselők nem vesznek részt abban a választási eljárásban, amely során a Bosznia-Hercegovina-i Föderációban bosnyák és horvát képviselőket választanak Bosznia-Hercegovina Felsőházába.

Bosznia-Hercegovina Felsőházának a Republika Srpska-ból érkező képviselőit (5 szerb személyt) a Republika Srpska Nemzetgyűlése választja meg.

A Republika Srpska Nemzetgyűlésének bosnyák és horvát képviselői és a “másokat” képviselők részt vesznek abban a választási eljárásban, amely során Bosznia-Hercegovina Felsőházába a Szerb Köztársaságból érkező képviselőket választanak.”

9.12c szakasz

“Bosznia-Hercegovina Felsőházának bosnyák és horvát képviselőit oly módon kell megválasztani, hogy a bosnyák vagy horvát jelölőgyűlésen résztvevő minden politikai tömörülésnek vagy a bosznia-hercegovinai Felsőház jelölőgyűlésének minden bosnyák vagy horvát képviselőjének joga van egy vagy több jelöltet állítani Bosznia-Hercegovina Felsőházának bosnyák vagy horvát tagjának választási listájára.

Mindegyik listának több jelöltet kell tartalmaznia annál, ahány képviselőt megválasztanak Bosznia-Hercegovina Felsőházába.”

9.12e szakasz

“Bosznia-Hercegovina Felsőházának a Republika Srpska-ból érkező képviselőit olyan módon kell megválasztani, hogy minden politikai pártnak vagy a Republika Srpska Nemzetgyűlése minden tagjának joga van egy vagy több jelöltet állítani Bosznia-Hercegovina Felsőházának szerb tagjának választási listájára.

Mindegyik listának több jelöltet kell tartalmaznia annál, ahány képviselőt megválasztanak Bosznia-Hercegovina Felsőházába.”

C. Egyesült Nemzetek Szervezete

18. Az ENSZ által 1965. december 21-én elfogadott A Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről Szóló Nemzetközi Egyezmény Bosznia-Hercegovina vonatkozásában 1993. július 16-án lépett hatályba. Az 1. Cikk releváns részei következnek:

“Ezen egyezmény szövegében a „faji megkülönböztetés” kifejezés minden olyan különbségtételt, kizárást, megszorítást vagy előnyben részesítést jelent, amelynek alapja a faj, a szín, a leszármazás, a nemzetiségi vagy etnikai származás, és amelynek célja vagy eredménye politikai, gazdasági, társadalmi, kulturális téren vagy a közélet bármely más terén az emberi jogok és alapvető szabadságjogok elismerésének, egyenrangú élvezetének vagy gyakorlásának megsemmisítése vagy csorbítása.”

Az egyezmény 5. Cikkének releváns részei a következők:

“A részes államok a 2. Cikkben lefektetett alapvető kötelezettségeknek megfelelően vállalják, hogy a faji megkülönböztetés valamennyi formáját eltiltják és kiküszöbölik, továbbá a fajra, színre, illetve nemzetiségi vagy etnikai származásra való különbség

SEJDIĆ ÉS FINCI v. BOSZNIA-HERZEGOVINA ÍTÉLET

nélkül mindenki számára biztosítják a jogot a törvény előtti egyenlőséghez, nevezetesen a következő jogok élvezetében:

...

(c) Politikai jogok, különösen a választásban való részvétel joga, az aktív és passzív választói jog általános és egyenlő szavazás alapján, a kormányzásban, valamint bármely szinten a közügyek intézésében való részvétel joga, továbbá az egyenlő feltételekhez való jog közhivatali állás betöltésénél;

...”

A Faji Megkülönböztetés Megszüntetésének Bizottsága, mely független szakértőkből álló testület, és amelyet e szerződés végrehajtásának felügyeletére hoztak létre, Bosznia-Hercegovinával kapcsolatos “záró megjegyzéseinek” releváns része szerint (CERD/C/BIH/CO/6 2006. április 11-i dokumentuma, 11. §):

“A Bizottságot mély aggodalommal tölti el, hogy az Államalkotmány IV. és V. Cikke alapján csak olyan személyek választhatók meg Bosznia-Hercegovina Felsőházába és háromtagú Elnökségbe, akik a törvény alapján egy olyan csoportba tartoznak, amely a törvény szerint Bosznia-Hercegovina valamely “államalkotó népe” (bosnyák, horvát és szerb), és amely csoport egyben annak az Entitásnak a domináns többségét is adja, ahol a személy lakóhelye található (bosnyákok és horvátok a Bosznia-Hercegovina-i Föderációban, szerbek a Republika Srpska-ban). A jelenlegi jogi struktúra ezért minden olyan személyt kirekeszt a Felsőházból és az Elnökségből, akiket “Másoknak” neveznek, tehát olyan személyek, akik nem bosnyák, horvát vagy szerb nemzeti kisebbségekhez vagy etnikai csoportokhoz tartoznak. Ugyan a részes Állam alapvető politikai intézményeinek háromosztatú szerkezete indokolható, illetve szükségesnek is volt tekinthető a részes Állam területén zajló fegyveres konfliktust követő béketeremtés szempontjából, a Bizottság megjegyzi, hogy azon jogi különbségtételek, amelyek bizonyos etnikai csoportokat előnyben részesítenek és részükre kedvezményeket, különös előjogokat biztosítanak, nem összeegyeztethetők az Egyezmény 1. Cikkének 5. (c) bekezdésével. A Bizottság továbbá megállapítja, hogy ez különösen igaz akkor, ha enyhült az a kényszerhelyzet, amely az előnyben részesítést és a különös előjogokat indokoltta tette. (1. Cikk (4) és 5. Cikk (c) bekezdés).

A Bizottság ösztönzi a részes Államot, hogy folytassa az Államalkotmány és a Választási Törvény vonatkozó részeinek módosítását figyelemmel arra, hogy az etnikai hovatartozásra tekintet nélküli aktív és passzív választójog egyenlő feltételek mellett biztosítva legyen minden állampolgár számára.”

19. Az ENSZ által 1966. december 16-án elfogadott Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya Bosznia-Hercegovina vonatkozásában 1992. március 6-án lépett hatályba. A releváns előírások a következők:

2. Cikk 1. §

“Az Egyezségokmányban részes, valamennyi állam kötelezi magát, hogy tiszteletben tartja és biztosítja a területén tartózkodó és joghatósága alá tartozó minden személy számára az Egyezségokmányban elismert jogokat, minden

megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

25. Cikk

“Minden állampolgárnak a 2. Cikkben említett megkülönböztetések, illetőleg ésszerűtlen korlátozások nélkül joga és lehetősége van arra, hogy

- a) a közügyek vitelében közvetlenül vagy szabadon választott képviselők útján részt vegyen;
- b) szavazzon és megválaszthassák az általános és egyenlő választójog alapján, titkos szavazással tartott olyan valódi és rendszeres választásokon, amelyek biztosítják a választók akaratának szabad kifejezését;
- c) az egyenlőség általános feltételei alapján hazájában közhivatali tisztséget viselhessen.”

26. Cikk

“A törvény előtt minden személy egyenlő és minden megkülönböztetés nélkül joga van egyenlő törvényes védelemre. Erre tekintettel a törvénynek minden megkülönböztetést tiltania kell és minden személy számára egyenlő és hatékony védelmet kell biztosítani bármilyen megkülönböztetés ellen, mint amilyen például a faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy más helyzet alapján történő megkülönböztetés.”

Az Emberi Jogi Bizottság, mely független szakértőkből álló testület, és amelyet e szerződés végrehajtásának felügyeletére hoztak létre, Bosznia-Hercegovinával kapcsolatos “záró megjegyzéseinek” releváns része szerint (CCPR/C/BIH/CO/1 2006. november 22-i dokumentuma, 8. §):

“A Bizottság aggodalmát fejezi ki, hogy a releváns alkotmánymódosítás 2006. április 26-i elutasítását követően az Államalkotmány és a Választási Törvény továbbra is kirekeszti a „Mások” csoportját, tehát azokat, akik a részes Állam egyik „államalkotó népéhez” (bosnyák, horvát és szerb) sem tartoznak, a Bosznia-Hercegovina Felsőházába és háromtagú Elnökségébe megválasztható személyek közül. (2., 25. és 26. cikkek)

A részes Államnak meg kell nyitnia az alkotmányreformmal kapcsolatos tárgyalásokat egy átlátható és széleskörű, ideértve döntéshozókat is, részvételen alapuló eljárás keretében annak érdekében, hogy olyan választási rendszert alakítsanak ki, amely az Egyezségokmány 25. cikkében szereplő jogokat egyenlő feltételek mellett biztosítja minden állampolgár számára, tekintet nélkül az etnikai hovatartozásra.”

D. Európa Tanács

20. Bosznia-Hercegovina 2002-ben lett az Európa Tanács tagja. Ekkor vállalta, hogy „egy éven belül – a Jog a Demokráciáért Európai Bizottság (Velencei Bizottság) segítségével – felülvizsgálja a választási jogszabályokat az Európa Tanács sztenderdjeinek megfelelően, és szükség

esetén módosítja azokat” (lásd az Európa Tanács 2002. január 22-i Parlamenti Közgyűlése, Vélemény 234 (2002), 15. § (iv) (b)). Ezek után az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése rendszeresen emlékeztette Bosznia-Hercegovinát a csatlakozás utáni kötelezettségére, és sürgette az új alkotmány 2010 októbere előtti elfogadását, felváltandó “az etnikai alapú képviselet rendszerét az állampolgári alapú képviselet rendszerével olyan módon, hogy felszámolják a ‘Mások’ elleni alkotmányos diszkriminációt” (lásd 1383 (2004) sz. Határozat (2004. június 23.) 3.§; 1513 (2006) sz. Határozat (2006. június 29.) 20.§; és az 1626 (2008) sz. Határozat (2008. szeptember 30.) 8.§).

21. A Velencei Bizottság, az Európa Tanács alkotmányos kérdésekkel foglalkozó tanácsadó testülete ezzel kapcsolatban több véleményt is elfogadott.

A Bosznia-Hercegovina alkotmányos helyzetével, és a Főképviseelő hatáskörével kapcsolatos Vélemény (2005. március 11-i CDL-AD(2005)004 sz. dokumentum) vonatkozó része szerint:

“1. Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 2004. június 23-án elfogadta az 1384. számú Határozatot “Bosznia-Hercegovina demokratikus intézményeinek megerősítéséről”. A Határozat 13. §-a felkérte a Velencei Bizottságot, hogy különböző alkotmányos kérdéseket vizsgáljon meg Bosznia-Hercegovinában.

...

29. Bosznia-Hercegovina átalakulásban lévő ország, mely komoly gazdasági problémákkal néz szembe, és részt kíván venni az európai integrációban. Az ország csak akkor lesz képes megküzdeni az ebből a helyzetből eredő számos kihívással, ha erős és hatékonyan működő kormánya van. Az államszervezetet működtető alkotmányos szabályok viszont nem az erős kormány megteremtését szolgálják, hanem a többség megakadályozását abban, hogy olyan döntéseket hozzon, amelyek a többi csoportra hátrányosan hatnak. Érthető, hogy egy konfliktus utáni helyzetben nem volt (és azóta sincs) az etnikai csoportok között megfelelő bizalom ahhoz, hogy egy kizárólag többségi elv szerinti kormány létre jöhessen. Egy ilyen helyzetben különleges garanciákat kell alkalmazni, amelyek biztosítják, hogy minden többségi csoport, Bosznia-Hercegovinában az államalkotó népcsoportok, elfogadják az alkotmányos szabályokat, és azok által védve érezzék magukat. Ennek következtében Bosznia-Hercegovina Alkotmánya az államalkotó népek érdekeinek védelmét nem csak az érdekeik figyelembe vételével létrehozott területi rendezés révén biztosítja, hanem az államszervezet összetételével és a működésére vonatkozó szabályokkal is. Egy ilyen helyzetben valóban szükséges a méltányos egyensúly megteremtése egyfelől mindegyik államalkotó nép érdekének védelme, másfelől a hatékony kormányzás megteremtése között. Ugyanakkor Bosznia-Hercegovina Alkotmányában sok rendelkezés biztosítja az államalkotó népek érdekeinek védelmét, többek között az alapvető érdek vétő szabálya a Parlamenti Közgyűlésben, a kétkamarás rendszer és az etnikai alapú kollektív Elnökség. Ezen rendelkezések együttes hatása a hatékony kormányzást rendkívül bonyolulttá, ha nem éppen lehetetlenné teszi. Ezidáig a rendszer többé-kevésbé működött a Főképviseelő kiemelkedő szerepének köszönhetően. Viszont ez a szerep nem fenntartható.

Az alapvető érdek vétő

30. Az alapvető érdek vétó jelenti a legfontosabb olyan mechanizmust, amely az államalkotó népcsoportok érdekei elleni bármely döntés meghozatalának megakadályozását biztosítja. Ha a Felsőház bosnyák, horvát vagy szerb Küldöttségének többsége a Parlamenti Közgyűlés tervezett döntését az alapvető érdekükre károsnak deklarálja, a bosnyák, szerb és horvát Küldöttek többségének meg kell szavazni a döntést, hogy ezt elfogadják. Egy másik nép küldötteinek többsége kifogást emelhet a záradék felhívása ellen. Ebben az esetben egyeztetési eljárást kell tartani, és végül az Alkotmánybíróság hoz döntést a felhívás eljárási szabályszerűsége tekintetében. Érdemes megjegyezni, hogy az Alkotmány nem ad meghatározást az alapvető érdek vétó fogalmára vonatkozóan, ellentétben az Entitás Alkotmányokkal, amelyek (túlágosan széleskörű) definíciót tartalmaznak.

31. Nyilvánvaló, és ezt megerősítette sok érintett, hogy ez az eljárás a határozathozatal komoly kockázatát rejtje magában. Mások azt hangoztatták, hogy nem szabad túlértékelni a kockázat jelentőségét, mert az eljárást ritkán használták, és az Alkotmánybíróság 2004. június 25-i határozatában elkezdte értelmezni a fogalmat [lásd a U-8/04 határozatot a Felsőoktatási Keretjogszabály elleni alapvető érdek vétóról]. A határozat valójában arra utal, hogy a Bíróság értelmezésében az alapvető érdek vétó nem tisztán szubjektív fogalom, amely minden parlamenti tag döntési hatáskörébe tartozik, és amelyre vonatkozóan nem lehet a Bíróság felülvizsgálatát kérni. Ezzel ellenkezőleg, a Bíróság megvizsgálta az alapvető érdek vétó alkalmazásának indoklására hozott érveket, elfogadott egy érvet, és elutasított egy másikat.

32. A Bizottság mindazonáltal azon a véleményen van, hogy az Alkotmányban szereplő alapvető érdek pontos és szigorú meghatározása szükséges. A vétó hatalmának fő problémája nem annak használatában rejlik, hanem elrettentő hatásában. Mivel minden résztvevő politikus pontosan tisztában van a vétó létevel és lehetőségével, egy olyan ügyet szavazásra sem bocsátanak, amellyel kapcsolatban számítani lehet egy vétóra. A vétónak köszönhetően egy különösen hajthatatlan, és kompromisszumra nem hajlandó küldöttség erős pozícióban van. Igaz, hogy az Alkotmánybíróság további esetjoga szolgálhat meghatározással az alapvető érdekre vonatkozóan, és csökkentheti a rendszerben rejlő kockázatokat. Ez ugyanakkor sok időbe telik, és nem tűnik megfelelőnek az sem, hogy egy ilyen, jelentős politikai következményekkel bíró feladatot egyedül a Bíróságra hagynak anélkül, hogy az Alkotmány szövegében támpontok segítenék ebben.

33. Bosznia-Hercegovina jelenlegi helyzetében nem tűnik reálisnak, hogy az alapvető érdek vétó teljes felszámolásra kerüljön. A Bizottság ugyanakkor megállapítja, hogy fontos és sürgős volna az Alkotmány szövegében az alapvető érdek egyértelmű meghatározása. A három államalkotó nép képviselőinek jóvá kell hagyni a meghatározást, amely nem felelhet meg az Entitás Alkotmányokban szereplő jelenlegi meghatározásnak, amely gyakorlatilag bármivel kapcsolatban lehetővé teszi, hogy alapvető érdekként kerüljön meghatározásra. Nem szabad túlágosan széleskörűnek lennie, hanem az egyes népek számára különös fontossággal bíró jogokra kell összpontosítania, főként a nyelvhasználat, az oktatás és a kultúra területein.

Entitás vétó

34. Az alapvető érdek vétón kívül az Alkotmány IV. Cikkének 3. § (d) pontja mindegyik Entitás kétharmados többségének biztosítja a vétót. Ez a vétó, amely gyakorlatban csak a Republika Srpska esetében bírhat jelentőséggel, feleslegesnek tűnik tekintettel az alapvető érdek vétóra.

Kétkamarás rendszer

35. Az Alkotmány IV. Cikke szerint a kétkamarás rendszerben a Képviselőháznak és a Felsőháznak ugyanolyan hatalma van. A kétkamarás rendszerek tipikusak a szövetségi államoknál, ezért nem meglepő, hogy Bosznia-Hercegovina Alkotmánya két kamarát tartalmaz. Ugyanakkor egy szövetségi államban a második kamara célja általában annak biztosítása, hogy a kisebb entitások is képviselthez jussanak. Egy kamara összetétele a népességszám szerint alakul, míg a másiknál vagy minden entitásnak ugyanannyi helye van (Svájc, USA) vagy a kisebb entitások felülreprezentáltak (Németország). Bosznia-Hercegovinában ez meglehetősen különböző: mindkét kamarában a tagok kétharmada a Bosznia-Hercegovinai Föderációból érkezik, azzal a különbséggel, hogy a Felsőházban csak a Föderációban élő bosnyákok és horvátok és a Republika Srpska-ban élő szerbek vannak képviselve. A Felsőház ezért nem tükrözi az állam szövetségi jellegét, hanem az államalkotó népek érdekeit előnyben részesítő további mechanizmust jelent. Az Alkotmány alapján a Felsőház fő funkciója szerint valójában az a kamara, ahol az alapvető érdek vétőt gyakorolják.

36. A berendezkedés hátránya, hogy a Képviselőház kamarája válik a törvényhozói munka terévé, és itt kell megkötni a többség eléréséhez szükséges kompromisszumokat. A Felsőház szerepe vétő kamaraként csak negatív, ahol a tagok kizárólag abban látják feladatukat, hogy népük érdekeit anélkül védelmezzék, hogy érdekeltnek volnának a sikeres törvényhozási eljárásban. Ezért előnyösebbnek tűnik az alapvető érdek vétő gyakorlását a Képviselőházhoz telepíteni, és eltörölni a Felsőházat. Ez akadálytalanná tenné az eljárást, és elősegítené a törvények elfogadását anélkül, hogy veszélyeztetnék bármelyik nép törvényes érdekét. Ez a Felsőház összetételével kapcsolatos diszkriminációs problémát is megoldaná.

A kollektív Elnökség

37. Az Alkotmány V. Cikke szerint a kollektív Elnökséget egy bosnyák, egy szerb és egy horvát tag alkotja, az Elnököt rotációs rendszerben adják. Az Elnökség törekszik arra, hogy döntéseit konszenzussal hozza (V. Cikk 2. § (c)). Többségi döntés esetén az alapvető érdek vétőval a kisebbség tagja élhet.

38. A kollektív Elnökség rendkívül szokatlan szabályozást jelent. Ami az Államfő reprezentációs funkcióit illeti, ezek egy személy esetén jelentős könnyebbséggel kivitelezhetőek. A végrehajtó hatalom legfelsőbb szintjén már eleve helyet foglal egy kollegiális testület, a Miniszterek Tanácsa, és egy második kollegiális testület felállítása nem tűnik olyannak, mint ami a hatékony döntéshozatalt elősegíti. Ez a döntéshozatali folyamat megkettőződésének veszélyét eredményezi, és nehéz megkülönböztetni a Miniszterek Tanácsa és az Elnökség hatásköreit. Ezen kívül, az Elnökségnek egyfelől nem áll rendelkezésére a szükséges és a minisztériumokban meglévő technikai ismeret, másfelől további alkalmazottakra lesz szüksége, ami egy újabb bürokratikus szint belépését okozza.

39. A kollektív Elnökség ezért nem tűnik célra vezetőnek vagy hatékornak. A Bosznia-Hercegovina-i kontextusban nézve, léte ismét csak annak köszönhető, hogy a fontos döntéseknél biztosítva legyen az összes államalkotó nép képviselőjének részvétele. Egy fontos jogosítványokkal bíró egyszemélyes Elnökség valójában nehezen elképzelhető Bosznia-Hercegovina esetében.

40. A legjobb megoldás ezért az volna, ha a végrehajtó hatalom a Miniszterek Tanácsának kollegiális testületében összpontosulna, amelyben mindegyik államalkotó nép képviselői helyet foglalnak. Ebben az esetben egy egyszemélyes Elnökség, mint Államfő elfogadható volna. Figyelemmel az ország multietnikus jellegére, a Parlamenti Közgyűlés által – többséggel, amely biztosítja, hogy az Elnök minden nép széleskörű bizalmát élvezze – közvetetten megválasztott Elnök előnyben részesítendő a közvetlen választásokkal szemben. Ehhez hozzájárulhat egy olyan szabályozás, amely a rotációval biztosítja, hogy az újonnan megválasztott Elnök nem tartozik ugyanabba az államalkotó népbe, amelybe elődje tartozott.

...

74. Jelen ügyben az államszervezet pozícióinak államalkotó népek közötti megosztása a Daytoni Békemegállapodás központi eleme volt, amely lehetővé tette a békét Bosznia-Hercegovinában. Ezen körülmények között nehéz volna tagadni azon normák legitimációját, amelyek a diszkriminációmentesség szempontjából problematikusak, de a béke és a stabilitás megteremtése valamint további emberi életek megóvása szempontjából szükségesek. Ilyen szabályoknak a [Bosznia-Hercegovina-i] Alkotmányba való korabeli belefoglalása nem érdemel kritikát annak ellenére, hogy szembe megy a diszkrimináció kiküszöbölését célul tűző Alkotmányba vetett általános bizalommal.

75. Ezt az igazolást ugyanakkor az Alkotmány hatályba lépését követő bosznia-hercegovinai fejleményekkel összefüggésben kell vizsgálni. Bosznia-Hercegovina az Európa Tanács tagja lett, így az országot a közös európai sztenderdek mércéjével kell mérni. Mostanra ratifikálta az [Európai Emberi Jogi Egyezményt] és [az ahhoz fűzött] 12. Kiegészítő Jegyzőkönyvet. A fentebbiekben említettek szerint Bosznia-Hercegovina helyzete pozitívan változott, de maradtak olyan körülmények, amelyek egy olyan politikai rendszert tesznek szükségessé, amely nem egyszerűen a többségi elven alapszik, de amely garantálja a hatalommegosztást és a pozíciók megosztását az etnikai csoportok között. Ezért továbbra is legitim olyan választási szabályok meghatározása, amely megfelelő képviselőt biztosít több csoportnak.

76. Ezt ugyanakkor úgy lehet megteremteni, hogy nem kerülnek összeütközésbe a nemzetközi sztenderdekkel. Nem a konszenzusos demokrácia rendszere mint olyan az, amely problémákat vet fel, hanem a területi és etnikai kritériumok és a különösen sérülékenyek nyilvánvaló kirekesztése a politikai jogokból. Lehetségesnek tűnik az Elnökségre vonatkozó szabályok újraalkotása, hogy összeegyeztethetők legyenek a nemzetközi sztenderdekkel úgy, hogy közben fennmarad az ország politikai egyensúlya.

77. A multietnikus összetételt diszkriminációtól mentesen is lehet biztosítani, például oly módon, hogy az Elnökségnek nem több mint egy tagja ugyanahhoz a néphez vagy a Másokhoz tartozik, és ezt egy olyan elektori rendszerrel kombinálják, amely mindkét Entitás képviselőt biztosítja. Vagy – mint fentebb szó volt róla – egy radikálisabb megoldás, amely a Bizottság véleménye szerint előnyösebb volna: a kollektív Elnökség eltörölhető, és helyére léphet egy nagyon korlátozott hatalommal bíró, közvetett módon választott Elnök.

...

80. A Felsőház egy teljes törvényhozói hatalom birtokában lévő Kamara. Az [Európai Emberi Jogi Egyezmény] 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 3. Cikke

alkalmazható, és tilos az etnikai alapú diszkrimináció az [Egyezmény] 14. Cikke szerint. A lehetséges kimentéssel kapcsolatban ugyanazok vonatkoznak a mérlegelésre, amelyek az Elnökség esetén. Míg legitim cél, hogy a béke megteremtése érdekében megpróbálják biztosítani az egyensúlyt a Parlamentben, ez csak abban az esetben indokolja a etnikai alapú diszkriminációt, ha e cél más eszközökkel nem elérhető, és amennyiben a kisebbségek jogait megfelelően tiszteletben tartják. A Felsőház esetében például lehetséges volna meghatározni, hogy legfeljebb hány helyet foglalhat el mindegyik államalkotó nép. Vagy, mint fentebb szó volt róla, egy radikálisabb megoldás is választható, melyet a Bizottság előnyben részesít, amely értelmében a Felsőházat egyszerűen megszüntetnék, és az alapvető érdek vétóval kapcsolatos mechanizmust a Képviselőházba lehetne beépíteni.”

A Bosznia-Hercegovina-i Elnökség megválasztására vonatkozó különböző javaslatokkal kapcsolatos Vélemény (CDL-AD(2006)004, 2006. március 20.) vonatkozó része a következő:

“1. 2006. március 2-i levelében Bosznia-Hercegovina Elnökségének Elnöke, Sulejman Tihić úr felkérte a Velencei Bizottságot, hogy adjon Véleményt az ország Elnökségének megválasztásáról szóló három különböző javaslattal kapcsolatban. E kérést a Bosznia-Hercegovinában a főbb politikai pártok részvételével az alkotmányreformról zajló tárgyalások keretében fogalmazták meg. Az Elnökség megválasztásának kérdése megoldásra vár annak érdekében, hogy egyezsre jussanak egy átfogó reformcsomaggal kapcsolatban.

...

Az I. Javaslattal kapcsolatos megjegyzések

8. Az I. Javaslat az Elnökség megválasztására és összetételére a jelenlegi szabályok fenntartását tartalmazza, amelyek alapján a Föderáció területéről egy bosnyák és egy horvát tagot választanak, és egy szerb tagot a Republika Srpska területéről. [A Bosznia-Hercegovina-i alkotmányos helyzettel és a Főképvisező hatáskörével kapcsolatos Véleményében] a Bizottság komoly kételyeket fogalmazott meg egy ilyen szabálynak – amely formálisan kirekeszti a Másokat éppúgy, mint a Republika Srpska-ban élő bosnyákokat és horvátokat és a Föderációban élő szerbeket az Elnökségbe való megválaszthatók köréből – az Európai Emberi Jogi Egyezmény 12. Kiegészítő Jegyzőkönyvével való összeegyeztethetősége kapcsán. E szabály fenntartása jelenlegi formájában kizárandó, és az I. Javaslat elvetendő.

A II. Javaslattal kapcsolatos megjegyzések

9. A II. Javaslat, amelynek tervezete nem egy az Alkotmányba beillesztendő szöveg, hanem egy lehetséges alkotmányi tartalom összefoglalása, fenntartja azt a rendszert, amelyben közvetlenül választják az Elnökség két tagját a Föderációból, illetve egy tagját a Republika Srpska-ból, ugyanakkor nem tartalmaz etnikai kritériumot a jelöltekre vonatkozóan. A Velencei Bizottság Véleményében szereplő *de jure* diszkrimináció így megszűnik, és a javaslat előrelépést jelentene. A Javaslat azt is tartalmazza, hogy az Elnökség Elnöke rotációs rendszerben változik 16 havonta. A kollektív Elnökség logikáján belül ez egy racionális megoldásnak tűnik.

10. Ezzel ellentétben a Javaslat nem egyértelmű az Elnökség multietnikus összetételét illetően. A kollektív Elnökséget annak érdekében állították fel, és annak érdekében marad feltehetőleg fenn, hogy biztosítsák, hogy egyetlen állami szervet se

uraljon egyetlen államalkotó nép képviselője. Jelen állás szerint a javaslat értelmében például lehetséges volna, hogy az Elnökségbe két bosnyák tagot válasszanak a Föderációból. Jogi értelemben ez a visszalépés azzal orvosolható a Javaslat keretei között, hogy az Elnökség egynél több tagja nem tartozhat egy időben ugyanahhoz az államalkotó néphez vagy a Mások csoportjához. A Bizottság értelmezése szerint a jelen javaslat elfogadás esetén valóban van szándék egy ilyen feltétel beépítésére az Alkotmányba.

11. Ugyanakkor ez azzal a problémával járhat, hogy kizárásra kerülnek esetlegesen az elnökségi jelöltek közül azok, akik magasabb számú szavazatot kapnak. A Föderációban egyértelműen lehetséges volna, hogy két bosnyák jelölt kapja a legmagasabb számú szavazatot. Ebben az esetben a több szavazatot kapott jelölt – a kevesebb szavazatot kapott jelöltet előnyben részesítendő – nem lehetne az Elnökség tagja. Ezeket az ügyeket nyilvánvalóan az Alkotmány szintjén kellene szabályozni, és nem egy általános törvény szintjén.

12. További visszalépés, hogy a Republika Srpska-ban élő bosnyákoknak és horvátoknak és a Föderációban élő szerbeknek *de facto* továbbra sem lesz valódi lehetőségük-tetszésük szerinti jelöltre szavazni.

13. Továbbá, az Államfő választása továbbra is az Entitásokra épülve zajlana, míg helyesebb volna ezt állami szintre emelni egy általános, az Államot erősítő megközelítés keretében.

14. Kisebb jelentőségű ügyként a javaslat megengedné az Elnökség tagjainak, hogy vezető pozíciót töltsenek be egy politikai pártban. Ez nem tűnik összhangban lévőnek az alkotmányreform általános céljával, amely az Elnökséget végrehajtó szervből (kollektív) Államfői testületté történő átalakítását tűzi ki.

15. Összefoglalva, a II. Javaslat világos fejlődés a jelenlegi alkotmányos helyzethez képest. Ugyanakkor számos pontos visszalépést jelent, ideértve azt a kockázatot, hogy másoknál kevesebb szavazatot kapott jelölteket választanak meg, és nem járul hozzá az alkotmányreform általános céljához, amely szerint hatalmat kell telepíteni a Miniszterek Tanácsához, és erősíteni kell az állami szintet.

A III. Javaslat

16. A III. Javaslat azáltal, hogy az Elnökség közvetett megválasztásának összetett folyamatának bevezetését tartalmazza, feltűnően különbözik a jelenlegi alkotmányos helyzettől. Mint fentebb szó volt róla, a Bizottság fő preferenciája egy csökkentett hatalmú, közvetett módon megválasztott egyszemélyes Elnökség. Ugyanakkor a kollektív Elnökség esetében is a Bizottság fenntartja, hogy a közvetett választást előnyben részesíti.

17. Ennek oka, elsőként az, hogy az alkotmányreform egyik célja szerint csökkenteni kell az Elnökség hatalmát és a végrehajtó hatalmat a Miniszterek Tanácsához kell összpontosítani. Ennek a változásnak a végrehajtása nehezebb lesz, ha az Elnökség a közvetlen nép általi választás legitimációjával rendelkezik.

18. Továbbá egy közvetett választáson könnyebb olyan mechanizmusokat teremteni, amelyek biztosítják az Elnökség multietnikus összetételét. Több etnikumközi kommunikációra és kompromisszumra ad lehetőséget, míg a *de facto* különböző etnikai tömbök általi közvetlen választások arra ösztönöznek, hogy arra szavazzanak,

SEJDIĆ ÉS FINCI v. BOSZNIA-HERZEGOVINA ÍTÉLET

akit az adott államalkotó nép érdekeit legerősebben képviselő személynek tartanak, és nem arra, aki az egész ország érdekeinek védelmére a legalkalmasabb.

19. Végül, a Javaslat a választást az Állami Parlamenthez utalja. Ez kívánatos és összhangban van az Állam erősítésének általános céljával, mely szerint ezen a szinten kell megválasztani az Államfőt.

20. Mindent egybevetve, a III. Javaslat tűnik a legelőnyösebbnek. Ugyanakkor vannak bizonyos hátrányok.

21. Elsőként, a javaslat összetettnek tűnik amiatt, hogy sok lépést tartalmaz, és sok a lehetőség a patthelyzetet kialakulására. Jelöléseket a Felsőház és a Képviselőház tagjai nyújthatnak be, a jelöltek kiválasztása a Felsőházban, három különböző, etnikai alapú jelölőgyűlésen történik, és ezt követően a választási jelölőlistát jóvá kell hagynia a Felsőház mindhárom jelölőgyűlésének és a Képviselőháznak.

22. A javaslat keretei között előnyösebbnek tűnik egy olyan, egyszerűbb eljárás, amely fokozottabban összpontosít a Képviselőházra, amely a nép egészéből eredő demokratikus legitimitációval bír. A jelöltállítás lehetőségét fenn kellene tartani a Képviselőház tagjai számára, az e jelöltek közötti kiválasztás történhet a Felsőház három különböző, etnikai alapú jelölőgyűlésén annak érdekében, hogy biztosítva legyen mindhárom államalkotó nép érdekeinek tiszteletben tartása, és a választási jelölőlistát a Képviselőház többségének kellene jóváhagynia, amely biztosítaná, hogy mindhárom tag egész Bosznia-Hercegovina népének képviselőjeként rendelkezik legitimitációval.

23. Ezen kívül tisztázásra szorul, hogy az elnöki és az alelnöki megbízatás miként kerül meghatározásra. Jelen állás szerint a III. Javaslat ezt a fontos határozatot kimondatlanul a három etnikai alapú jelölőgyűlés közötti háttéralkukra hagyja, mert az Elnököt és az Alelnököket megnevező választási jelölőlistát a Képviselőháznak kell benyújtani, míg nincs utalás arra, hogy ez a választás miként történik. Ez a lehető legrosszabb megoldásnak tűnik, és jó eséllyel eredményez patthelyzetet. Ezért a II. Javaslatban szereplő rotáció rendszere megvalósíthatóbbnak látszik.

24. A III. Javaslatnak vannak más olyan pontjai is, amelyek nincsenek összhangban a Velencei Bizottság preferenciáival. Fentebb említett Véleményében a Bizottság a Felsőház eltörlése mellett érvelt. Ezért nem tekinthető pozitív lépésnek, hogy az Elnökség megválasztásában fontos szerep jutna neki. Az etnikai alapú jelölőgyűlések szerepe rendkívül valószínűtlenné teszi az államalkotó néphez nem tartozó jelöltek megválasztását. Ez nem különlegessége ennek a Javaslatnak, de tükrözi a politikai helyzetet. A javaslat legalább biztosítja azt, hogy a Mások képviselői a Képviselőházban részt vesznek a szavazásban, és hogy a Föderációban élő szerbek és a Republika Srpska-ban élő bosnyákok és horvátok hátrányos helyzete megszűnik, mert az Állami parlamentben jelen lévő képviselők képesek lesznek tetszésük szerinti jelöltre szavazni.

25. Még a kollektív Elnökség rendszerében is kidolgozhatóak a közvetett választásokra vonatkozó megoldások, amelyek támogatandónak tűnnek. Például, a Képviselőházban előterjeszthető a nem a három államalkotó nép vagy a Mások csoportjából érkező három jelölt választási jelölőlistája, amelyekre vonatkozóan szavazást lehet tartani. Ez ugyanakkor egy külön javaslat volna, és nem a III. Javaslatához fűzött módosítás.

26. Összefoglalva a III. Javaslat ugyancsak egy egyértelmű fejlődés a jelenlegi helyzethez képest. Amennyiben a 22. és 23. bekezdésekben szereplő javaslatoknak megfelelően átalakítanák, megfelelő (noha nem ideális) megoldás lehetne az alkotmányreform első szakasza tekintetében.

Következtetések

27. Befejezőként, a Bizottság nagyra értékeli azt a bátorságot, amellyel Bosznia-Hercegovina politikai pártjai megkísérlik egy átfogó alkotmánymódosítás elfogadását a soron következő, 2006. októberi választások előtt. Elismeri, hogy a jelenlegi szakaszban elfogadott reformnak csupán ideiglenes jellege lehet, amely az átfogó és az ország számára egyértelműen fontos reform felé tett lépés.

28. A Bizottsághoz benyújtott három javaslatra vonatkozóan: az első javaslat elfogadása ebben az ügyben az alkotmánymódosítás kudarca volna, és ezért kizárandó. Ezzel ellentétben mint a II., mind a III. Javaslatról elmondható, hogy néhány kiegészítéssel és módosítással, fontos előremutató lépés a jelen szakaszban, bár egyáltalán nem tekinthető ideális megoldásnak.

29. A II. és a III. Javaslat közül – némi habozást követően – a Bizottság a III. Javaslatot részesítené előnyben, melyhez a fentebbiekben jelzett néhány módosítást tart szükségesnek. Az Elnökség hatalmának csökkentését célul tűző alkotmányreformmal összhangban lévő közvetett választás könnyebbé teszi az Elnökség kiegyensúlyozott összetételét, és így jobban megfelel ezen – különleges – intézmény a *raison d'être*-nek. A Javaslat a választást az Állam szintjére helyezi, amely összhangban van Bosznia-Hercegovina Állama erősítésének általános céljával. Ugyanakkor nem szabad szem elől téveszteni az alkotmányreform végső célját ebben a vonatkozásban, mely szerint a jövőben legyen egy olyan módon megválasztott Elnök, amely biztosítja, hogy élvezze a bizalmat azon az etnikai csoporton túl is, amelyhez tartozik.”

A Bosznia-Hercegovina Alkotmányának módosítási tervezeteiről írt Vélemény (CDL-AD(2006)019, 2006. június 12.) vonatkozó része szerint:

“1. 2006. március 21-i levelében Bosznia-Hercegovina Elnökségének Elnöke, Sulejman Tihić úr felkérte a Velencei Bizottságot, hogy adjon Véleményt az alkotmányreform első szakaszának lehetőségeiről szóló, 2006. március 18-án Bosznia-Hercegovina politikai pártjainak vezetői általt elfogadott egyezség szövegéről. Mivel az alkotmányreformot sürgősséggel kell elfogadni annak érdekében, hogy lehetőség nyíljon arra, hogy a 2006 októberére tervezett parlamenti választásokon figyelembe vehessék, kifejezte kérését, hogy a Velencei Bizottság Véleményét ‘rövid határidőn belül’ kapja meg.

...

Az Alkotmány IV. Cikkének II. Módosítása a Parlamenti Közgyűlésen

22. A Módosítás fő célja, hogy a két egyenjogú kamarából álló kétkamarás rendszerből egy új rendszer jöjjön létre, amelyben a Felsőháznak (...) csak korlátozott, az alapvető nemzeti érdek vétóra összpontosuló hatalma volna. A Cikk új struktúrája, amely következetesen a Képviselőházat teszi első helyre, tükrözi ezt a célt. A reform a Velencei Bizottságnak a Felsőház eltörlésére és a döntéshozatalnak az Állam intézményeibe történő becsatornázására vonatkozó ajánlása felé tett lépést jelentene.

...

24. A (d) alszakasz növeli a Felsőház tagjainak számát 15-ről 21-re. A felsőházi tagok száma növelésének indokoltsága nem nyilvánvaló, hiszen hatásköreit jelentősen csökkentik. Mindazonáltal ez egy olyan kérdés, amely kizárólag a nemzeti hatóságok hatáskörébe tartozik. Ha úgy érzik, hogy erre a növelésre van szükség ahhoz, hogy a Ház megfelelően képviselje a politikai palettát, a lépés indokolt lehet.

25. Ennél problematikusabb az a körülmény, hogy a (d) alszakasz értelmében ebben a Házban a taggá válás továbbra is a három államalkotó néphez tartozók számára korlátozódik. A Velencei Bizottság [a Bosznia-Hercegovina-i alkotmányos helyzetről és a Főképviseelő hatalmáról szóló] Véleményében megállapította, hogy e Ház korábbi, hasonló elvek szerinti összetétele ellentmondásban lévőnek tűnt az [Európai Emberi Jogi Egyezmény] 1. Kiegészítő Jegyzőkönyve 3. Cikkével együtt olvasott 14. Cikkével.

26. A Felsőház reformját követően ugyanakkor nem teljes törvényhozói kamara volna, hanem egy olyan testület, amely főként az alapvető nemzeti érdek vétóval foglalkozna. Ezért kérdésesnek tűnik, hogy az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikke és így [az Egyezmény] 14. Cikke továbbra is alkalmazható-e. Ugyanakkor fennmarad ezen előírásnak a [Egyezmény] 12. Kiegészítő Jegyzőkönyvével való összeegyeztethetőségének problémája. E Kiegészítő Jegyzőkönyvvel kapcsolatos joggyakorlat hiányában azonban csak körültekintéssel interpretálható...

27. Jelen esetben a legitim cél az lehet, hogy a Ház fő szerepe szerint az a testület, amelyben érvényesíthető az alapvető nemzeti érdek vétó. Bosznia-Hercegovina Alkotmánya fenntartja e vétó gyakorlásának jogát a három államalkotó nép számára, és nem részesíti ebben a Másokat. Ebből a szempontból nem tűnik megköveteltnek, hogy belefoglalják a “Másokat” ennek a Háznak az összetételébe. A Ház másik feladata, hogy részt vegyen az Elnökség megválasztásában, és hogy jóváhagyja – noha nem automatikusan – az alkotmánymódosításokat, nem vezet más eredményre. Ezek azt mutatják, hogy a Felsőház funkciója egy olyan korrektív rendszer, amely biztosítja, hogy a Képviselőház összetételében megjelenő demokratikus elv alkalmazása nem bontja meg a három államalkotó nép közötti egyensúlyt. Egy ilyen rendszer szükségessége iránti igény, úgy tűnik, még mindig érezhető Bosznia-Hercegovinában. Ebben a helyzetben lehetségesnek tűnik úgy tekinteni erre a szükségletre, mint amely legitim célként indokot teremt a Másokkal szembeni – a felsőházi képviselőt tekintetében megvalósuló – megkülönböztető bánásmódra.

...

Az Alkotmány V. Cikke III. Módosítása az Elnökségről

43. A Módosítások fő célja, hogy erősítse a Miniszterek Tanácsa jogosítványait, és növelje hatékonyságát, illetve csökkentse az Elnökség szerepét. Ez teljes mértékben összhangban van a Velencei Bizottság [a Bosznia-Hercegovina-i alkotmányos helyzetről és a Főképviseelő hatalmáról szóló] Véleményével. Ezen kívül a Bizottság előnyben részesítette volna a kollektív Elnökség helyett az egyszemélyes Elnökséget. Ez ugyanakkor jelen pillanatban nem tűnik politikailag lehetségesnek. Ugyanakkor a III. Módosítás egy első lépést tesz ebbe az irányba.

...

46. Legutóbbi ülésén a Velencei Bizottság Véleményt fogadott el az Elnökség megválasztásáról szóló három alternatív javaslattal kapcsolatban (CDL-AD(2006)004). Jelenleg céltalan volna az eszmecsere újraindítása. Ugyanakkor aggodalomra ad okot, hogy hiányzik a patthelyzet feloldásának mechanizmusa arra az esetre, ha a Képviselőház nem hagyja jóvá a Felsőház javaslatát.

...”

22. A Rasszizmus és Intolerancia Elleni Európai Bizottság (ECRI) az Európa Tanács független emberi jogi megfigyelő szervezete, amely a rasszizmus elleni küzdelemre, a faji megkülönböztetésre, a xenofóbiára, az antiszemitizmusra és az intoleranciára specializálódott. 2002. december 13-i 7. számú általános politikai ajánlásában az ECRI a rasszizmust így határozza meg: “[azt] a meggyőződést jelenti, amely szerint a faj¹, a bőrszín, a nyelv, a vallás, az állampolgárság vagy a nemzeti vagy etnikai származás igazolja valamely személynek vagy személyek valamely csoportjának a lealacsonyítását, vagy valamely személynek vagy személyek valamely csoportjának a felsőbbrendűségét”.

E. Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ)

23. A 2006-ban tartott általános választásokkal kapcsolatos jelentésben az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Irodája (EBESZ/DIEJI), a választási megfigyelések vezető ügynöksége a következőket állapította meg:

“Az október 1-jei Bosznia-Hercegovina-i általános választások az első olyan választások voltak a Daytoni Békemegállapodás óta, amelyet teljes mértékben Bosznia-Hercegovina hatóságai bonyolítottak le. Általánosságban a demokratikus választások nemzetközi sztenderdjeinek megfelelt a választások lebonyolításának módja, bár további erőfeszítésekre van szükség, különösen a szavazatszámolást illetően. Ezért a választások további előrelépést jelentettek a demokrácia és a

¹ Mivel minden emberi lény ugyanazon fajhoz tartozik, az ECRI elutasítja a különböző “fajok” léteire alapozott elméleteket. Ugyanakkor ebben az Ajánlásban az ECRI a kifejezést annak érdekében használja, hogy azon személyek, akiket általában és tévesen “más fajba” sorolnak, ne legyenek kizárva a jogszabályok által biztosított védelemből.

jogállamiság megszilárdulásában. Ugyanakkor sajnálatos, hogy az alkotmányi szintű, etnikai alapú korlátozásoknak köszönhetően a választások ismét megsértették az Európai Emberi Jogi Nyilatkozat (ECHR) 12. Kiegészítő Jegyzőkönyvét és az Európa Tanács előtt vállalt kötelezettségeket, ahogyan az EBESZ 1991-es Koppenhágai Dokumentumának 7.3. pontját is.”

F. Európai Unió

24. 2008-ban Bosznia-Hercegovina aláírta és ratifikálta az Európai Unióval kötött Stabilizációs és Társulási Szerződést (STA), és ezáltal elkötelezte magát, hogy célul tűzi ki az Európai Partnerség prioritásait. Az egyik legfontosabb prioritás Bosznia-Hercegovina számára, melyet egy vagy két éven belül kívántak elérni, az volt, hogy “a Bosznia-Hercegovina-i Elnökség és Felsőház tagjaira vonatkozó választási jogszabályok megváltoztatásával biztosítsák az összhangot az Európai Emberi Jogi Egyezményhez és az Európa Tanácshoz való csatlakozást követő kötelezettségvállalásokkal.” (Lásd a Tanács Határozatának Mellékletét, 2008/211/EC, 2008. február 18., a Bosznia-Hercegovinával kötött Európai Partnerségben szereplő elvekről, prioritásokról és feltételekről, továbbá a hatályon kívül helyezett Határozatot, 2006/55/EC, az Európai Unió Hivatalos Közlönye, L 80/21 (2008)).

2009. október 14-én az Európai Bizottság elfogadta éves stratégiáját, mely világossá tette az EU bővítéssel kapcsolatos politikáját. Ugyanakkor közzé tették a 2009-es előrehaladási jelentést, amelyben a Bizottság megfigyeli és értékeli minden tagjelölt ország és lehetséges tagjelölt (mint Bosznia-Hercegovina) utóbbi évekbeli teljesítményét.

A JOG

I. A KÉRELMEZŐK FŐ PANASZAI

25. A kérelmezők panaszának tárgya, hogy roma és zsidó származásuk okán a Felsőházat és az Elnökséget érintő választásokon nem indulhatnak, amely álláspontjuk szerint faji megkülönböztetésnek minősül. Hivatkoztak a 14. Cikkre, az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkére és a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkére.

Az Egyezmény 14. Cikke szerint:

„A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás,

vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.”

Az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyve 3. Cikke szerint:

“A Magas Szerződő Felek kötelezik magukat arra, hogy ésszerű időközönként, titkos szavazással szabad választásokat tartanak olyan körülmények között, melyek a törvényhozó testület megválasztását illetően biztosítja a nép véleményének kifejezését.”

Az Egyezmény 12. Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. Cikke szerint:

“1. A törvényben meghatározott jogok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez való tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.

2. Hatóság senki ellen nem alkalmazhat megkülönböztetést semmilyen, például az 1. bekezdésben említett alapon.”

A. Elfogadhatóság

26. Bár a kérelmezett Állam nem emelt kifogást a Bíróság hatáskörét illetően *ratione personae*, a kérdést a Bíróságnak *ex officio* vizsgálnia kell.

1. “Áldozatnak” tekinthetők-e a kérelmezők?

27. A Bíróság ismételten hangsúlyozza, hogy az Egyezmény 34. Cikke szerinti kérelem benyújtásához egy személynek, egy nemkormányzati szervezetnek vagy személyek csoportjának szükséges, hogy az Egyezményben biztosított jogok tekintetében fennálló jogsértés áldozatának legyen tekinthető. Annak érdekében, hogy a jogsértés áldozatának legyen tekinthető, szükséges, hogy a személyt közvetlenül érintse a támadott intézkedés. Az Egyezmény ezért nem biztosítja az *actio popularis* intézményét a benne foglalt jogok értelmezésére, és nem fogadja be egyéneknek egy nemzeti törvény előírására vonatkozó panaszát pusztán arra hivatkozva, hogy – anélkül, hogy közvetlenül érintené őket – szerintük az ellentétes az Egyezménnyel. Ugyanakkor – az egyedi jogalkalmazás hiányában is – nyitva áll a kérelmezők előtt az arra való hivatkozás, hogy egy törvény megsérti jogaikat, ha személyek olyan csoportjához tartoznak, akikkel szemben fennáll a veszélye annak, hogy egy jogszabály közvetlenül érinti őket, vagy ha szükséges magatartásuk megváltoztatása, illetve fennáll a velük szembeni büntetőeljárás megindításának veszélye (lásd *Burden v. Egyesült Királyság* [NK], no. 13378/05, §§ 33-34, 2008. április 29., és az ott hivatkozottak).

28. Jelen ügyben, tekintettel a kérelmezők aktív közéleti szerepvállalására, teljesen életszerű, hogy mérlegelik a felsőházi vagy

elnökségi választásokon való indulást. A kérelmezők ezért az állítólagos diszkrimináció áldozatának tekinthetők. Ebben a tekintetben irreleváns, hogy a jelen ügy felveti a nemzeti Alkotmány és az Egyezmény összeegyeztethetőségének kérdését (lásd, analógiaként, *Rekvényi v. Magyarország* [NK], no. 25390/94, ECHR 1999-III).

2. Felelős-e a kérelmezett Állam?

29. A Bíróság megjegyzi, hogy Bosznia-Hercegovina Alkotmánya a Daytoni Békemegállapodás, egy nemzetközi szerződés, egyik melléklete (lásd *Jeličić v. Bosznia-Hercegovina* (dec.), no. 41183/02, ECHR 2005-XII). Módosítását ugyanakkor Bosznia-Hercegovina Parlamenti Közgyűlésének hatáskörébe utalták, amely egyértelműen hazai testület (lásd a 15. bekezdést fentebb). Továbbá a fentebbi 17. bekezdésben vázolt gyakorlat megerősíti, hogy Bosznia-Hercegovina nemzetközi tisztviselőjének (a Főképviselő) hatásköre nem terjed ki az Államalkotmányra. Mindezeket figyelembe véve, és eltekintve attól, hogy a kérelmezett Állam felelőssége tartható-e a támadott alkotmányos előírások meghozatalát illetően (lásd a 13. bekezdést fentebb), a Bíróság megállapítja, hogy ezen előírások fenntartása megalapozza felelősségét.

3. Következtetés

30. A Bíróság megállapítja, hogy a kérelmezők fő panasza elfogadható.

B. Érdem

1. A kérelmezők előadása

31. Annak ellenére, hogy a kérelmezők Bosznia-Hercegovina állampolgárai, az Alkotmány faji/etnikai hovatartozásuk alapján megtagadja tőlük azt a jogot, hogy induljanak a felsőházi és az elnökségi választásokon (a Bíróság szerint az etnikai diszkrimináció a faji diszkrimináció egy formája *Timishev v. Oroszország*, nos. 55762/00 és 55974/00, § 56, ECHR 2005-XII). A kérelmezők azt állították, hogy a kifejezetten faji vagy etnikai hovatartozáson alapuló bánásmód nem volt indokolható, és megvalósította a közvetlen megkülönböztetést. Erre vonatkozóan hivatkoztak a Bíróság esetjogára (nevezetesen, *Timishev*, fentebb idézve, § 58, és *D.H. és Társai v. Cseh Köztársaság* [NK], no. 57325/00, § 176, ECHR 2007-...) és az Európai Unió jogszabályaira (például a Tanács Irányelvére, 2000/43/EC 2000. június 29. – a “Faji Irányelv” – amely a személyek között a faji vagy etnikai hovatartozásra tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének implementációját biztosítja, és amely a 2. Cikkben kifejezetten tartalmazza a közvetett diszkrimináció meghatározásánál annak lehetőségét, hogy a bánásmódot

tárgyilagosan indokolják, de amely semmilyen ilyen kimentésre nem biztosít lehetőséget a közvetlen diszkrimináció meghatározásánál).

Azt is állították, hogy e kimentés lehetetlensége különös jelentőséggel bír egy olyan ügyben, ami a választásokon való indulást érinti (utaltak az *Aziz v. Ciprus* ügyre, no. 69949/01, § 28, ECHR 2004-V).

32. Még ha a kimentés lehetséges volna is, a kérelmezők érvelése szerint hatalmas bizonyítási teher volna a kérelmezett Kormánynon, amikor objektív és ésszerű indokot kívánna bemutatni, tekintve a panasz alapját (közvetlen faji és etnikai diszkrimináció) és az alkalmazás környezetét (a legmagasabb állami szintű politikai részvétel és képviselet). Ezen kívül a kizárás érvényben létének időtartama a kimentés szempontjából tovább növelte a kérelmezett Kormánynon nyugvó bizonyítási terhet (hivatkoztak az ENSZ Emberi Jogi Bizottsága 1981. április 8-i határozatára a *Silva és Társai v. Uruguay* ügyben, § 8.4). A kérelmezők következtetése szerint a kérelmezett Kormány elmulasztotta bemutatni, hogy a jelen ügyben alkalmazott eltérő bánásmód megalapozott volt.

2. A Kormány előadása

33. A Kormány hivatkozott a *Ždanoka v. Lettország* ügyre ([NK], no. 58278/00, ECHR 2006-IV), amelyben a Bíróság megállapította, hogy a Szerződő Felek széleskörű mérlegeléssel rendelkeznek alkotmányos rendjüknek a parlamenti választásokat és a parlament összetételét érintő szabályai meghatározásakor, és a releváns szempont változó lehet az egyes Államok tekintetében érvényesülő történeti és politikai tényezők miatt. Bosznia-Hercegovina jelenlegi alkotmányos berendezkedését egy békemegállapodás hozta létre, az utóbbi időszak európai történelmének egyik legrombolóbb konfliktusát követően. Végző célja a három etnikai csoport, az “államalkotó népek” közötti béke és a párbeszéd megteremtése volt. A Kormány állítása szerint a támadott alkotmányos előírásokat, amelyek kizárják a Felsőházból és az Elnökségből azokat, akik nyilatkozatuk alapján egyik “államalkotó néphez” sem tartoznak, ennek a háttérnek a figyelembe vételével kell megítélni. Állításuk szerint az idő nem érett meg egy olyan politikai rendszerre, amely az egyszerű többségi elven működne, tekintettel különösen a monoetnikus politikai pártokra és Bosznia-Hercegovina folytatódó nemzetközi irányítására.

34. A Kormány a Bíróság figyelmébe ajánlotta, hogy különböztesse meg jelen ügyet az *Aziz* ügytől (fentebb idézve): míg a török ciprusiak, akik Ciprusnak a kormány által ellenőrzött részén laknak, nem vehetnek részt a parlamenti választásokon, Bosznia-Hercegovina azon állampolgárai, akik a “mások” csoportjába tartoznak (mint a jelen ügy kérelmezői), indulhatnak jelöltként a Bosznia-Hercegovina Képviselőházát és az Entitások törvényhozó testületeit érintő választásokon. Következtetésük szerint az eltérő bánásmód a különös körülményekre tekintettel megalapozott volt.

3. Harmadik beavatkozó felek előadásai

35. A Velencei Bizottság 2008. október 22-i beadványában arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jelen ügyben támadott alkotmányos előírások sértik a diszkrimináció tilalmát. Ezek az előadások megfeleltek a fentebbi 22. bekezdésben idézett Véleményekkel.

36. Az AIRE Központ és az Open Society Justice Initiative 2008. augusztus 15-i beadványában hasonlóan érvelt. A Szerződő Felek jogrendszerének elemzése alapján az AIRE Központ arra a következtetésre jutott, hogy a kialakuló európai konszenzus szerint csak abban az esetben lehet valakitől megvonni a választásokon való indulás jogát, ha magatartásával erre okot adott, veleszületett és elidegeníthetetlen jellegzetességeire hivatkozva pedig nem. Az Open Society Justice Initiative kiemelte, hogy a politikai képviselőket azon jogok és kötelezettségek egyikét jeleníti meg, amelyek a polgár és az Állam közötti jogi kapcsolatot alkotják. A legtöbb joghatóság területén a választójog, a választhatóság és a hivatalviselés joga különbözteti meg a legegységelműbben az állampolgárt a külfölditől. Ezen jogok korlátozása, különösen az állítólagos faji és etnikai hovatarozásra hivatkozva, ezért nem csak diszkrimináló, de magának az állampolgárságnak a tartalmát üresítik ki. Amellett, hogy a politikai részvétel fontos joga az állampolgársággal összefüggésben van, különös jelentőséggel bír az etnikai kisebbségek számára, és létfontosságú peremre szorulásuk megelőzése érdekében, és közéleti részvételük elősegítése szempontjából. Ez különösen igaz egy etnikai konfliktust követően, amikor az etnikai alapon létesített és a jog eszközével körülbástyázott megkülönböztetések fokozzák a feszültségeket ahelyett, hogy elősegítenék az etnikumok közötti konstruktív és fenntartható kapcsolatok kiépülését, amely nélkülözhetetlen egy élhető, multietnikus Államban.

4. A Bíróság értékelése

(a) Bosznia-Hercegovina Felsőházát érintő panasz

37. A kérelmezők hivatkoztak az Egyezmény 14. Cikkével együtt olvasott 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvének 3. Cikkére, az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkére önmagában, és a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkére. A Bíróság megítélése szerint a kérelmet elsőként az először említett előírásra tekintettel kell megvizsgálni.

(i) Az Egyezmény 14. Cikkével együtt olvasott 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkének alkalmazhatósága

38. A Bíróság megismétli, hogy a 14. Cikk kiegészíti az Egyezmény és a Kiegészítő Jegyzőkönyvek más anyagi jogi előírásait. Nincs önálló léte, hiszen hatása csak az azok által védett "jogok és szabadságok élvezetével" kapcsolatban érvényesül. Ugyan a 14. Cikk alkalmazása nem követeli meg

azon előírások megsértését – és ilyen értelemben autonóm –, nincs hely alkalmazására, hacsak az ügy tényei okán nem esik “hatálya alá” egyik vagy másik anyagi jogi előírásnak (lásd sok más hivatkozás mellett *Abdulaziz, Cabales és Balkandali v. Egyesült Királyság* 1985. május 28., § 71, Series A no. 94; *Petrovic v. Ausztria*, 1988. március 27., § 22, *Jelentések* 1998-II; és *Şahin v. Németország* [NK], no. 30943/96, § 85, ECHR 2003-VIII). A 14. Cikk szerinti diszkriminációtilalom így túlmutat a jogok és szabadságok élvezetén, melynek biztosítását az Egyezmény és a Kiegészítő Jegyzőkönyvek megkövetelik az Államoktól. Azokra a további jogokra is vonatkozik, amelyek bármelyik Egyezményes jog általános hatálya alá esnek, amelyek betartását az Állam önként vállalta. Ez az elv kellően kiforrott a Bíróság esetjogában (lásd a “*A belgiumi közoktatás nyelvhasználatát szabályozó jogszabályok néhány vonatkozásai*” v. *Belgium* ügyet (*Érdem*), 1968. július 23., § 9, Series A no. 6; *Stec és Társai v. Egyesült Királyság* (dec.) [NK], nos. 65731/01 és 65900/01, § 40, ECHR 2005-X; és *E.B. v. Franciaország* [NK], no. 43546/02, § 48, ECHR 2008-...).

39. A Bíróságnak tehát azt kell eldöntenie, hogy a Bosznia-Hercegovina Felsőházát érintő választás az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkének “tárgykörébe” vagy “hatálya” esik-e. Ebben az összefüggésben újból utalni kell arra, hogy ez az előírás csak a törvényhozási választásokra vonatkozik, vagy annak egy kamarájára, ha a törvényhozásnak két vagy több kamarája van. Ugyanakkor a “törvényhozás” fogalmát minden Állam esetében annak alkotmányos berendezkedését figyelembe véve kell meghatározni (lásd *Matthews v. Egyesült Királyság* [NK], no. 24833/94, ECHR 1999-I, § 40), és különösen figyelemmel kell lenni alkotmányos hagyományaira és a szóban forgó kamara törvényhozói hatalmának hatókörére. Ezen felül, a *travaux préparatoires* tanúsága szerint (vol. VIII, pp. 46, 50 és 52) a Szerződő Felek tekintetbe vették néhány parlament egyedi helyzetét, amely magában foglalt nem választott kamarákat is. Az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyvet tehát körültekintően alkották meg annak érdekében, hogy elkerüljék az olyan megfogalmazásokat, amelyekből – a kétkamarás rendszerek tekintetében – a mindkét kamarára vonatkozó választások megtartásának abszolút kötelezettsége következne (lásd *Mathieu-Mohin és Clerfayt v. Belgium*, 1987. március 2., § 53, Series A no. 113). Ugyanakkor azonban is egyértelmű, hogy az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikke minden olyan parlamenti kamarára vonatkozik, amelynek összetétele közvetlen választás útján alakul ki.

40. A Bosznia-Hercegovina-i Felsőházzal kapcsolatban a Bíróság megjegyzi, hogy annak összetétele közvetett választások eredményeként jön létre, tagjait az Entitások törvényhozásai nevezik ki. Továbbá a Bíróság megállapítja, hogy a kérdésnél döntő jelentősége van annak, hogy milyen mértékű a Felsőház törvényhozói hatalma. A Felsőház valóban széleskörű hatalommal rendelkezik a törvényhozás folyamatának ellenőrzésénél: az

Alkotmány IV. Cikk 3. § (c) pontja kimondottan arról rendelkezik, hogy nem lehet elfogadni egy törvényt a két kamara jóváhagyása nélkül. Ezen kívül a Felsőház a Képviselőházzal együtt dönt az állami intézmények működéséhez szükséges bevételek forrásáról és mértékéről, illetve Bosznia-Hercegovina nemzetközi kötelezettségeiről, és jóváhagyja az állami intézmények költségvetését (lásd az Alkotmány IV. Cikke 4. § (b)-(c) pontjait). Végül, beleegyezése szükséges egy szerződés ratifikálásához (lásd az Alkotmány IV. Cikke 4. § (d) és az V. 3. § (d) pontjait). Ezért a Felsőházat érintő választások az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikke hatókörébe esnek.

Ennek megfelelően az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkével együtt olvasott 14. Cikke alkalmazható.

(ii) *Az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkével együtt olvasott 14. Cikknek való megfelelés*

41. A Bíróság megismétli, hogy a diszkrimináció azt jelenti, hogy hasonló helyzetben lévő személyeket objektív és ésszerű indok nélkül különbözőképpen kezelnek. Az “objektív és ésszerű indok hiánya” azt takarja, hogy az ügyben fennálló megkülönböztetés nem “legitim célt” szolgál, vagy nincs “ésszerűen arányos kapcsolat az alkalmazott eszközök és az elérni kívánt cél között” (lásd, sok hivatkozás mellett, *Andrejeva v. Lettország* [NK], no. 55707/00, § 81, 2009. február 18.). A Szerződő Fél mérlegelési jogkörének mértéke ebben a tekintetben a körülmények, az ügy jellegének és hátterének függvénye (ibid., § 82).

42. Az etnicitás és a faj egymással összefüggésben lévő fogalmak. Míg a faj fogalma olyan biológiai besoroláson alapul, amely morfológiai sajátosságok – mint például bőrszín vagy az arc jellegzetességei – alapján alfajokba sorolja az emberi lényeket, az etnicitás különösen a közös nemzetiség, vallásos hit, a közös nyelv vagy kulturális, tradicionális gyökerek és hátterek által meghatározott társas csoportok képzetéből ered. Egy személy etnikai származásán alapuló diszkriminációja a faji megkülönböztetés egy formája (lásd a Faji Megkülönböztetés Valamennyi Formájának Kiküszöböléséről Szóló Nemzetközi Egyezmény által elfogadott meghatározást a 19. bekezdésben, fentebb, valamint a Rasszizmus és Intolerancia Ellenés Európai Bizottság által elfogadott meghatározást a 23. bekezdésben, fentebb). A faji megkülönböztetés a diszkriminációk egy különösen szörnyű kategóriája, és figyelemmel veszélyes következményeire, kiemelt odafigyelést és nyomatékos reakciókat igényel a hatóságoktól. Emiatt kell a hatóságoknak minden rendelkezésükre álló eszközzel harcolni a rasszizmus ellen, és ezáltal megerősíteni a demokratikus társadalom vízióját, amelyben a sokszínűséget nem fenyegetésként, hanem a gazdagodás forrásaként élik meg (lásd *Nachova és Társai v. Bulgária* [NK], nos. 43577/98 és 43579/98, § 145, ECHR 2005-VII, és *Timishev*, fentebb idézve, § 56).

43. Ebben az összefüggésben, ahol az eltérő bánásmód alapja a faj vagy az etnikai hovatartozás, az objektív és ésszerű indok fogalmát a lehető legszűkebben kell értelmezni (lásd *D.H. és Társai*, fentebb idézve, § 196). A Bíróság azt is megállapította, hogy semmilyen olyan eltérő bánásmód, amely kizárólag vagy döntő mértékben egy személy etnikai hovatartozásán alapul, nem lehet objektíven megalapozott a pluralizmus és a más kultúrák iránti tisztelet elveire épülő mai demokratikus társadalomban (ibid., § 176). Ezzel együtt a 14. Cikk nem tiltja a Szerződő Felek számára azt, hogy különbözőképpen kezeljen csoportokat a közöttük meglévő „valóságos egyenlőtlenségek” kiküszöbölése érdekében. Sőt, bizonyos esetekben az – objektív és ésszerű indok nélküli – elmulasztása annak, hogy eltérő bánásmóddal kíséreljék meg az egyenlőtlenség megszüntetését, megvalósítja e Cikk megsértését (*„A belgiumi közoktatás nyelvhasználatát szabályozó jogszabályok néhány vonatkozásai” v. Belgium-ügy*, fentebb idézve, § 10; *Thlimmenos v. Görögország* [NK], no. 34369/97, § 44, ECHR 2000-IV; és *D.H. és Társai*, fentebb idézve, § 175).

44. Jelen ügyet tekintve a Bíróság megállapítja, hogy a Bosznia-Hercegovina Felsőházát érintő választáson való induláshoz nyilatkozni kell arról, hogy az induló az egyik „államalkotó néphez” tartozik. A magukat romaként, illetve zsidóként azonosító kérelmezők, akik nem kívánnak nyilatkozni arról, hogy az „államalkotó népekhez” tartoznak, ennek eredményeként ki vannak zárva (lásd a 11. bekezdést fentebb). A Bíróság álláspontja szerint ez a kizáró szabály legalább egy olyan cél elérését szolgálja, amely az Egyezmény általános célkitűzéseivel közelítőleg összeegyeztethető, nevezetesen a béke helyreállítása. Amikor a támadott alkotmányos rendelkezéseket megalkották, nagyon törékeny tűzszünet uralkodott az országban. Az előírásokat annak érdekében hozták, hogy egy véres – népiertást és „etnikai tisztogatást” is magában foglaló – konfliktusnak véget vessenek. A konfliktus természetéből adódóan szükséges volt az államalkotó népek (tehát: a bosnyák, a horvát és a szerb) támogatása a béke biztosításához. Ez magyarázattal szolgálhat – noha indokolttá nem teszi – a többi közösség (például a roma és a zsidó közösség) képviselőinek távollétére a béketárgyalásokról, és arra, hogy a jelenlévők elsődlegesen a konfliktus utáni társadalomban az „államalkotó népek” közötti valódi egyenlőség megteremtésével foglalkoztak.

45. A Bíróság ugyanakkor csak az Egyezmény és az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv Bosznia-Hercegovina általi ratifikációját követő időszak tekintetében rendelkezik *ratione temporis* vizsgálati kompetenciával. A Bíróságnak nem szükséges azt eldöntenie, hogy a vitatott alkotmányos előírásoknak az Egyezmény ratifikációját követően történő fenntartása „legitim célt” szolgál-e, mert az alább kifejtendő érvek alapján a rendszer fenntartása semmilyen körülmények között nem felel meg az arányosság követelményének.

46. Mindenek előtt a Bíróság megállapítja, hogy a Daytoni Békemegállapodás óta Bosznia-Hercegovinában jelentős pozitív fejlemények történtek. Igaz, hogy az előrelépés nem mindig következetes és vannak további kihívások (lásd, például, a Bosznia-Hercegovináról szóló fejlődési jelentést, melyet mint potenciális EU-tagjelöltre készített az Európai Bizottság, és melyet 2009. október 14-én hoztak nyilvánosságra, SEC/2009/1338), mégis, 2005-ben a konfliktusban korábban részes felek átadták a fegyveres szervek feletti ellenőrzést, és átalakították azt egy kis méretű, professzionális hadsereggé; 2006-ban Bosznia-Hercegovina csatlakozott a NATO Békepartnerség programjához; 2008-ban aláírta és ratifikálta az Európai Unióval kötött Stabilizációs és Társulási Szerződést; 2009-ben első alkalommal sikeresen módosította az Államalkotmányt; és az utóbbi időben választották meg az Egyesült Nemzetek Szervezete Biztonsági Tanácsának tagjává, 2010. január 1-jén kezdődő kétéves időszakra. Míg az Egyesült Nemzetek Alapokmányának VII. Fejezete szerinti, végrehajtási eszközként alkalmazott nemzetközi adminisztráció fenntartása arra utal, hogy a régióban fennálló helyzet továbbra is „fenyegetést jelent a nemzetközi békére és biztonságra”, a jelek szerint előkészületek történtek a nemzetközi adminisztráció befejezésére (lásd Javier Solana, az EU Kül- és Biztonságpolitikai Főképviselőjének és Olli Rehn, az EU Bővítésért Felelős Biztosának jelentését: *Az EU Bosznia-Hercegovina-i Politikája: Az Előre vezető Út*, 2008. november 10., és a Nemzetközi Krízis Csoport jelentése: *Bosznia Befejezetlen Átalakulása: Dayton és Európa Között* 2009. március 9.).

47. Ezen kívül, a Bíróság ugyan egyetért a Kormánnyal, hogy az Egyezmény alapján nincs olyan kötelezettség, amely a különleges Bosznia-Hercegovina-i hatalommegosztási mechanizmus teljes elhagyására vonatkozna, és lehetséges, hogy az idő még nem érkezett el egy olyan politikai rendszer létrehozásához, amely a többségi elvnek való egyszerű megfelelésen alapul, a Velencei Bizottság jelentései (lásd a 22. bekezdést fentebb) egyértelműen bemutatják, hogy léteznek olyan hatalommegosztási mechanizmusok, amelyek nem eredményezik automatikusan a többi közösség tagjainak teljes kizárását. Ebben az összefüggésben megismétli a Bíróság, ezen a téren az ugyanazon cél eléréséhez vezető alternatív eszközök lehetősége fontos tényező (lásd *Glor v. Svájc*, no. 13444/04, § 94, 2009. április 30.).

48. Végül, azáltal, hogy a kérelmezett Állam 2002-ben az Európa Tanács tagja lett, ratifikálta az Egyezményt és annak Kiegészítő Jegyzőkönyveit fenntartások nélkül, önkéntesen vállalta a vonatkozó sztenderdeknek való megfelelést. Különösen vállalta azt, hogy „egy éven belül – a Jog a Demokráciáért Európai Bizottság (Velencei Bizottság) segítségével – felülvizsgálja a választási jogszabályokat az Európa Tanács sztenderdjeinek megfelelően, és szükség esetén módosítja azokat” (lásd a 21. bekezdést fentebb). Hasonlóképpen, az Európai Unióval kötött

Stabilizációs és Társulási Egyezmény ratifikálásával a kérelmezett Állam elkötelezte magát, hogy “a Bosznia-Hercegovina-i Elnökség és Felsőház tagjaira vonatkozó választási jogszabályok megváltoztatásával biztosítsák az összhangot az Európai Emberi Jogi Egyezményhez és az Európa Tanácshoz való csatlakozást követő kötelezettségvállalásokkal” egy-két éven belül (lásd a 25. bekezdést fentebb).

49. A Bíróság arra a következtetésre jut, hogy nincs objektív és ésszerű indoka annak, hogy a kérelmezők továbbra sem indulhatnak a Bosznia-Hercegovina Felsőházát érintő választásokon, és így megsértették az Egyezmény 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkével együtt olvasott 14. Cikkét.

(iii) Az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkét önmagában érintő és a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkét érintő panasz

50. Az előző bekezdésben tett megállapításokra figyelemmel a Bíróság álláspontja szerint nem szükséges külön megvizsgálni azt, hogy megsértették-e a Felsőház vonatkozásában az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkét önmagában vagy a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkét.

(b) A Bosznia-Hercegovina Elnökségét érintő panasz

51. A kérelmezők egyedül a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkére hivatkoztak.

(i) A 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkének alkalmazhatósága

52. A Bíróság megállapítja, hogy míg az Egyezmény 14. Cikke tiltja az “Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok” élvezetével kapcsolatos megkülönböztetést, addig a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikke kiterjeszti a védelem hatókörét a “törvényben meghatározott jogokra”. Ezáltal a diszkrimináció általános tilalmát vezeti be.

53. A kérelmezők szerint az alkotmányos előírások lehetetlenné teszik számukra, hogy indulhassanak a Bosznia-Hercegovina-i elnökségi választásokon. Ezért – tekintet nélkül arra, hogy az elnökségi választások belesnek-e az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkének hatókörébe (lásd *Boškoski v. “Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság”* (dec.), no. 11676/04, ECHR 2004-VI) – ez a panasz egy “törvényben meghatározott jogot” érint (lásd a 2001-es Választási Törvény 1.4 és 4.19 szakaszait, idézve a 18. bekezdésben fentebb), ami alkalmazhatóvá teszi a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkét. Ezt nem vitatták a Bíróság előtt.

(ii) A 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkének való megfelelés

54. Az Egyezmény 14. Cikkét érintő diszkrimináció fogalmát következetesen alkalmazták a Bíróság joggyakorlatában. Ez a joggyakorlat különösen azt tette világossá, hogy a “diszkrimináció” azt jelenti, hogy hasonló helyzetben lévő személyeket objektív és ésszerű indok nélkül

különbözőképpen kezelnek (lásd a 42-44. bekezdéseket fentebb és az ott idézett hivatkozásokat). A 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkének alkotói ugyanezt a kifejezést, a diszkriminációt használták. Nem vitatva az ezen előírások hatóköre közötti különbséget, ennek a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkében szereplő kifejezésnek a jelentését azonosnak szánták a 14. Cikkben szereplő kifejezéssel (lásd a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyvhöz fűzött Magyarázó Jelentést, § 18). Az ENSZ Emberi Jogi Bizottságának a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 26. Cikkét érintő esetjogához kapcsolódóan – amely hasonló, bár nem azonos az Egyezmény 12. Kiegészítő Jegyzőkönyve 1. Cikkével – lásd Nowak, *CCPR Commentary*, N.P. Engel Publishers, 2005, pp. 597-634).

55. Az, hogy jelen kérelmezők nem nyilatkoztak arról, hogy valamely “államalkotó néphez” tartoznának, lehetetlenné tette azt is, hogy az elnökségi választásokon induljanak. Egy ezzel azonos alkotmányos előfeltételtől már megállapítást nyert, hogy megvalósítja a diszkriminatív eltérő bánásmódot, amely sérti a 14. Cikket a Felsőház vonatkozásában (lásd az 50. bekezdést fentebb), továbbá a 14. Cikkben és a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkében tiltott diszkrimináció fogalmát azonos módon kell értelmezni (lásd az előző bekezdést). Ebből következően azok az alkotmányos előírások, amelyek lehetetlenné teszik a kérelmezők számára, hogy indulhassanak az elnökségi választásokon, szintén diszkriminatívak és sértik a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkét; a Bíróság nem talál semmilyen releváns különbséget ebben a tekintetben Bosznia-Hercegovina Felsőháza és Elnöksége között.

Ennek megfelelően és a fentebb, a 47-49. bekezdésekben a 14. Cikkkel összefüggésben kifejtett érvekből következően a Bíróság megállapítja, hogy az elnökségi választáson való indulás támadott előfeltétele sérti a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkét.

II. A KÉRELMEZŐK FENNMARADÓ PANASZAI

A. Az Egyezmény 3. Cikke

56. Az első kérelmező azt állította, hogy az a gyakorlat, amely alapján nem indulhat jelöltként sem a Felsőház sem pedig az Elnökség tagjainak választásán roma származása miatt, őt és a roma közösség más tagjait, akárcsak Bosznia-Hercegovina további kisebbségeinek tagjait, másodosztályú állampolgárrá minősíti. Meglátása szerint ez a helyzet az emberi méltóságának rendkívüli megsértését eredményezi, amely sérti az Egyezmény 3. Cikkét, amelyben ez áll:

“Senkit sem lehet kínzásnak vagy embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.”

57. A Bíróság korábbi ügyekben megállapította, hogy a faji diszkrimináció bizonyos körülmények között önmagában is kimeríti a 3. Cikk értelmében vett megalázó bánásmódot (ld. *Kelet-afrikai ázsiaiak v. Egyesült Királyság*, 4402/70 sz. *et al.*, Bizottsági jelentés, 1973. december 14., 208. §, Döntések és Jelentések 78, és *Cyprus v. Törökország* [NK], 25781/94 sz., 310. §, ECHR 2001-IV). Jelen ügyben a Bíróság megjegyzi ugyanakkor, hogy a vitatott eljárásban fennálló különbségtétel nem eredményezte a kérelmező megsértését, illetve személyének alacsonyabb tiszteletét kifejezetten, sőt erre nem is törekszik, illetve nem alázza meg vagy alacsonyítja le őt, hanem kizárólag a 45. pontban megjelölt cél elérését tartja szem előtt.

Ez a panasz tehát alaptalannak minősül az egyezmény 35. Cikkének 3. §-a alapján értelmezve és a 35. Cikk (4) §-a alapján elutasításra kerül.

B. Az Egyezmény 13. Cikke

58. A kérelmezők az Egyezmény 13. Cikke alapján sérelmezték, hogy nem áll rendelkezésükre a diszkriminációs panaszuk kapcsán hatékony hazai jogorvoslati lehetőség. A 13. Cikk kimondja:

“Bárkinek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”

59. A Bíróság kijelenti, hogy a 13. Cikk nem ad arra lehetőséget, hogy az Egyezménnyel való összeütközés miatt a nemzeti hatóság előtt támadjanak meg jogszabályt (ld. *A. és Társai v. Egyesült Királyság* [NK], 3455/05 sz., 2009. február 19.) Tekintve, hogy jelen ügy alkotmányos szintű rendelkezéseket érint, ellentétben egy egyedi jogszabály végrehajtásával, a panasz nyilvánvalóan alaptalan a 35. Cikk 3. § vonatkozásában és a 35. Cikk 4. §-a alapján elutasításra kerül.

III. AZ EGYEZMÉNY 41. CIKKÉNEK ALKALMAZÁSA

60. Az Egyezmény 41. cikke kimondja:

“Ha a Bíróság az Egyezmény vagy az ahhoz kapcsolódó jegyzőkönyvek megsértését állapítja meg és az érdekelt Magas Szerződő Fél belső joga csak részleges jóvátételt tesz lehetővé, a Bíróság – szükség esetén – igazságos elégtételt ítél meg a sértett félnek.”

A. Károk

61. A kérelmezők vagyoni kár vonatkozásában nem nyújtottak be igényt. Nemvagyoni kár tekintetében az első kérelmező 20,000 eurót

(EUR), míg a második kérelmező 12,000 eurót igényelt. A Kormány fenntartotta, hogy az igények megalapozatlanok.

62. A Bíróság kijelenti, hogy a jogsértés megállapítása már önmagában elégséges kompenzációul szolgál bármely, a kérelmezők által elszenvedett sérelemért.

B. Költségek és kiadások

63. Az első kérelmező képviselőjét *pro bono* látták el, és mindössze 1,000 euróra tartott igényt képviselője 2009. június 3-i, a Bíróság előtti megjelenése költségeinek fedezésére. A második kérelmező 33,321 euró igényt jelölt meg a teljes ügyre nézve. Beleértve ebbe két jogi tanácsadójának és a jogi csapat másik tagjának, Cynthia Morel asszonynak, Minority Rights Group International, 270 órányi munkaidejét, a 82,45 eurós óradíjat a kérelem előkészítésével összefüggésben, továbbá a Kamara és a Nagykamara előtti, az észrevételekkel és az igazságos elégtétel ügyében tett nyilatkozatokkal összefüggésben felmerült költségeket; valamint az olyan kiadásokat, mint Zoran Pajić úr, az Expert Consultancy International Ltd. szakértője véleményének elkészítése, a jogi csapattal való találkozó New Yorkban és Szarajevóban, továbbá a Nagykamara előtti megjelenés költségei. A kérelmező kifejtette, hogy a harmadik ügyvéd Cynthia Morel asszony bevonása szükséges volt az ügy összetettségét és súlyát tekintve.

64. A Kormány fenntartotta, hogy a fenti igények szükségtelenül merültek fel és eltúlzott mértékűek. Egyrészt vitatták, hogy a második kérelmező miért külföldi székhelyű ügyvédek vett igénybe, akiknek a díja összehasonlíthatatlanul magasabb volt, mint a hazai ügyvédeké, és akikkel a kapcsolattartás felduzzasztotta az utazásra és kommunikációra fordított költségeket.

65. A Bíróság nem ért egyet a Kormány azon álláspontjával, miszerint a kérelmezőknek helyi székhelyű jogi képviselőt kellett volna felkérni a Bíróság előtti képviseletükre, nem vitatva, hogy e jogi képviselők is hasonló színvonalon tudták volna ellátni a feladatot, mint a külföldi képviselők (ahogyan jelen ügy ezt bizonyította). Jelen ügyben az összegek közötti eltérés nem eredményezi azt, hogy a magasabb összegűt szükségtelennek vagy indokolatlannak kellene tartani. A Bíróság ugyanakkor figyelembe veszi, hogy a második panaszos által igényelt összeg túlzó, így ezen cím alatt 20,000 eurót télt meg neki. Az első kérelmező költségeit és kiadásait teljes mértékben meg kell téríteni.

C. Késedelmi kamat

66. A bíróság úgy ítéli meg, hogy a késedelmi kamatnak az Európai Központi Bank marginális kölcsönkamatán kell alapulnia, amelyhez további három százalékpontot kell hozzáadni.

EZEN INDOKOK ALAPJÁN A BÍRÓSÁG

1. A kérelmet egyhangúan elfogadhatónak *nyilvánítja*;
2. Többséggel *megállapítja*, hogy a kérelmezők elsődleges panasza a Bosznia-Hercegovina-i Felsőház tagjainak választásán való indulás kizártságára vonatkozóan elfogadható;
3. Egyhangúan *megállapítja*, hogy a kérelmezők elsődleges panasza a Bosznia-Hercegovina-i Elnökség tagjainak választásán való indulás kizártságára vonatkozóan elfogadható;
4. Egyhangúan *megállapítja*, hogy a kérelmek további részei nem elfogadhatóak;
5. 14 szavazattal három ellenében *megállapítja* az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkével együtt olvasott 14. Cikkének megsértését figyelemmel arra, hogy a kérelmezők nem indulhattak jelöltként Bosznia-Hercegovina Felsőháza tagjainak választásán;
6. Egyhangúan *megállapítja*, hogy nem szükséges külön megvizsgálni ugyanezt a panaszt az 1. Kiegészítő Jegyzőkönyv 3. Cikkével vagy a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkével összefüggésben;
7. Tizenhat szavazattal egy ellenében *megállapítja* a 12. Kiegészítő Jegyzőkönyv 1. Cikkének megsértését figyelemmel arra, hogy a kérelmezők nem indulhattak jelöltként Bosznia-Hercegovina Elnöksége tagjainak választásán;
8. Egyhangúan *megállapítja*, hogy a jogsértés megállapítása önmagában megalapozza minden nemvagyoni kár kérelmezők által igényelt kielégítését;
9. *Megállapítja*
 - (a) tizenhat szavazattal egy ellenében, hogy a kérelmezett Államnak három hónapon belül az első kérelmező részére a költségek és kiadások tekintetében 1,000 eurót (ezer eurót) kell megfizetnie konvertibilis márkában a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával, továbbá azon adót, amely az első kérelmezőt terhelné;
 - (b) tizenöt szavazattal a kettő ellenében a kérelmezett Államnak három hónapon belül a második kérelmező részére a költségek és kiadások tekintetében 20,000 eurót (húszezer eurót) kell megfizetnie konvertibilis márkában a teljesítéskori átváltási árfolyam alkalmazásával, továbbá azon adót, amely a második kérelmezőt terhelné;

(c) egyhangúlag megállapítja, hogy a fent említett három hónap lejártát követő teljesítés időpontjáig a késedelmes időszakra az Európai Központi Bank marginális kamatlábát három százalékponttal meghaladó kamatot kell fizetni a fenti összeg után;

10. Egyhangúan *elutasítja* a második kérelmező további kártérítésre vonatkozó igényeit.

Készült angol és francia nyelven, kihirdetve nyilvános tárgyaláson a Human Rights Buildingben 2009. december 22-én.

Vincent Berger
Jogtanácsos

Jean-Paul Costa
Elnök

Az Egyezmény 45. Cikkének 2. bekezdésével és a Bíróság Eljárási Szabályzata 74. cikkének (2) bekezdésével összhangban a következő különvéleményeket csatolták a jelen ítélethez:

- Mijović bíró részben párhuzamos, részben eltérő véleménye, melyhez Hajiyeve bíró csatlakozott;
- Bonello bíró eltérő véleménye.

J.-P.C.
V.B.

A különvélemények fordítását a szöveg nem tartalmazza, azok az ítélet hivatalos nyelvi változatában (változataiban) angol és/vagy francia nyelven szerepelnek, amely hivatalos nyelvi változatok a Bíróság ítélkezési gyakorlatát tartalmazó HUDOC adatbázisban tekinthetők meg.

© Európa Tanács/Emberi Jogok Európai Bírósága, 2013.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának hivatalos nyelvei az angol és a francia. Ez a fordítás nem köti a Bíróságot, és a Bíróság nem vállal semmilyen felelősséget annak minőségéért. A fordítás letölthető az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát tartalmazó HUDOC adatbázisból (<http://hudoc.echr.coe.int>) vagy bármely olyan adatbázisból, amellyel a Bíróság azt megosztotta. Nem kereskedelmi célokra azzal a feltétellel többszörözhető, ha az ügy teljes címét idézik, a fenti szerzői jogi tájékoztatóval együtt. E fordítás bármely részének kereskedelmi célokból történő felhasználására irányuló szándék esetén, kérjük, ezt a következő címen jelezze: publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013.

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be

reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013.

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>) ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante publishing@echr.coe.int